

28 livsberättelser

från projektet Senior Storytelling hösten 2024

**Studieförbundet
Vuxenskolan**

Projektet genomfördes i Studieförbundet Vuxenskolas regi

© Författarna 2025

Redaktör: Christina Persson

Studieförbundet Vuxenskolan

Regionförbundet Skåne

Starvägen 19, 227 32 LUND

skane@sv.se | www.sv.se/skane

Innehållsförteckning

Förord	3
<i>Staffan Gerdmar, berättarcoach</i>	
Ett löfte	4
<i>Christel Övergaard, Ängelholmsgruppen</i>	
Slutet gott	5
<i>Kerstin Claesson, Simrishamnsgruppen</i>	
Kärlek 1962	6
<i>Anne G. Perna, Lundagruppen</i>	
Ett fantastiskt äventyr	7
<i>Ingrid Persson, Malmögruppen (fm)</i>	
Ett stort äventyr	8
<i>Bo Angelhag, Helsingborgsgruppen</i>	
Vi är på väg...	10
<i>Karin Sjöö, Ängelholmsgruppen</i>	
Det stora äventyret	12
<i>Agneta Andersson, Simrishamnsgruppen</i>	
Hawaii	13
<i>Elisabeth Andersson, Malmögruppen (em)</i>	
Det stora äventyret	14
<i>Barbro Strand, Helsingborgsgruppen</i>	
Döden (2:a födelsen)	16
<i>Toni Hedin, Lundagruppen</i>	
Äntligen kommer jag i väg till havs!	17
<i>Agneta Månsson, Malmögruppen (fm)</i>	
Mötet	18
<i>Torsten Lundvall, Ängelholmsgruppen</i>	
Önskas hyra	19
<i>Helena Stövegård, Simrishamnsgruppen</i>	
Besök hos Neemayian vid Kilimanjaro	20
<i>Margareta Westergård, Lundagruppen</i>	
Måndag 24 augusti 1959	22
<i>Kristina Filipson Jonsson, Helsingborgsgruppen</i>	

Dagar som en enda rusning	24
<i>Ann-Katrin Gropp, Lundagruppen</i>	
Slakt i Fyledalen tidigt 50-tal	26
<i>Karin Allansson, Malmögruppen (fm)</i>	
Ett barndomsminne	27
<i>Rolf Gårdmo, Ängelholmsgruppen</i>	
Snöskriften	28
<i>Eva Grip, Simrishamnsgruppen</i>	
Min flytt till DK	29
<i>Karin Hero, Helsingborgsgruppen</i>	
Motståndaren	30
<i>Nina Wiander, Malmögruppen (fm)</i>	
Ett avgörande val	32
<i>Eva Camp, Lundagruppen</i>	
Jag vill följa med!	33
<i>Birgitta Bemark, Ängelholmsgruppen</i>	
Örfilen	34
<i>Charlotte Swanstein, Helsingborgsgruppen</i>	
Ett minne på livstid	35
<i>Jea Jonsson, Simrishamnsgruppen</i>	
Mitt första "uppdrag" i Skåne	36
<i>Viveka Olofsson, Malmögruppen (fm)</i>	
Barndomsminne	38
<i>Karin Wilson, Ängelholmsgruppen</i>	
Den svarta dagen	39
<i>Corina Machuca, Lundagruppen</i>	

Förord

Det var en gång en gubbe som äntligen uppnått en ålder då man får dra sig tillbaka från lönearbetets grottekvarn. Vardagslugnet hade lägrat sig i biblioteket i den gula trettiotalsvillan på väster i Lund. Den bleka vårvintersolens strålar lyste in och illuminerade de halvfranska banden i en av stringhyllorna och gubben var djupt försjunken i skrivandet av sin hämndroman. Det omisskännliga ljudet av att ett Messengermeddelande anlant väckte honom ur hans fiktionsskapande och fick honom att lämna datorn och öppna sin telefon. En enda rad och en länk i meddelandet från hans vän Sofia skulle komma att förändra hans livsbana och ge honom möjligheten att möta en hel hord av fantastiska livsberättelser och dem som var författarna.

- *Käre Staffan, detta är jobbet för dig! Kram Sofia.* Han klickade på länken och fram trädde en jobbannons som berättade om ett uppdrag som skiv- och berättarcoach i projektet Senior Storytelling, som anordnades av Studieförbundet Vuxenskolan i Skåne. Det som skulle bli gubbens uppgift var att leda och coacha grupper av års rika personer i skrivande. Gubben försjönk i tankar för och emot - han hade ju sett fram emot det fria livet som pensionär där han skulle få ägna sig åt sina egna projekt, samtidigt som det lät som ett väldigt lockande uppdrag att inspirera andra till skivandets konst, den konst som drabbat honom på senare år.

Det skånska böljande åkrarna bredde ut sig vid sidorna av vägen där gubbens röda elbil rullade mot sitt mål för dagen Simrishamn på Österlen och som genom ett trollslag var han tillsammans med författarna i gruppen mitt inne i en livsavgörande händelse i en av deltagarnas liv. På en enda sida har hon gestaltat denna händelse som skakade om hennes liv. Gubben zoomade ut i tankarna; under de gångna veckorna hade han fått ta del av många, fantastiska, gripande och fint gestaltande livsberättelser från de dryga femtio års rika berättarna. Den tanke och målbild som han och Thomas som kommit med projektidén, hade haft hade flerfaldigt förverkligats.

- Hallå Staffan, vad säger du om den tolkningen? Kvinnans frågande blick och de övrigas undrande dito fick honom att återvända.

- Ursäkta jag svävade visst bort lite, svarade han lite generat men möttes bara av varma leenden och även en lite skålmsk blinkning från en av damerna som sa:

- Tänka sig att vi som är alldeles vanliga människor har så fantastiska och ovanliga livsberättelser att dela med varandra. Och gubben kunde bara hålla med och tackade i tanken sin lyckliga stjärna att han fått möjligheten att vara med på denna fantastiska resa tillsammans med dessa vanliga och alldeles ovanliga personer!

När han någon månad senare vinkade adjö till de sista deltagarna efter den sista träffen kände han både en objekts- och subjektsförlust. Nu var det slut på denna resa med omvälvande berättarkonst av seniorberättare som också blivit hans vänner. Nästan alla grupper skulle efter nyår anträda nya skivresor tillsammans, så från Simrishamn i öster till Ängelholm i norr till Helsingborg och Malmö vid Öresund till Lund skulle berättare skriva och berätta för sina nyfunna kreativa vänner. Inte utan att gubben kände sig lite sorgsen, men också stolt.

En stund senare slog han sig ned i sin skivarfåtölj i biblioteket i den gula trettiotalsvillan och återvände till sin hämndroman - som också var något av en livsberättelse. Han tog en klunk av sin egenhändigt baristade Cortado och öppnade dokumentet med arbetsnamnet *Att ge igen med samma mynt* på sin dator. Med stor inspiration av hans nyfunna författarvänner gav han sig åter in i sitt fiktiva livsberättande.

Staffan Gerdmar
berättarcoach

Ett löfte

Christel Övergaard

Ängelholmsgruppen

Det var 80-tal, jag hade träffat mitt livs stora kärlek och det var en omtumlande tid. Hur vet man när allt är rätt? Det är en stor fråga som jag inte har svar på, men man känner det bara. Vi tyckte vi träffats på "gamla dar" men vi var 35 och 32 år och hade äktenskap bakom oss.

Kärleken och jag hade redan hunnit med en seglarsommar, han var seglare sedan barnsben, uppvuxen under somrarna i Fjällbacka i Bohuslän. Första sommaren seglade vi dit upp under en två veckors semester i hans lilla segelbåt. Långa seglingsdagar med bara månljus, förtöjningar vid klippor, åskoväder och starka vindar, men jag tyckte det var fantastiskt.

Under hösten skulle vi ha en utekväll med ett gäng goda vänner. Folkparken i Höganäs, det var där allt hände och där hade vi träffats. Vi samlades hos någon av oss, det blev några groggar som det hette på den tiden innan vi förflyttade oss för dans och samvaro. Stämningen var hög, röster och skratt vibrerade, glasen klirrade och dansbandsmusiken gjorde allt för att höras.

Vi drog oss undan lite och började samtala om vad vi ville med livet och med varandra. Plötsligt hade det utmynnat i ett stort löfte. Vi skulle segla jorden runt! Vi tog i hand på det. Det kändes som en stor dröm att leva efter.

Det löftet resulterade i att vi alltid hade det i bakhuvudet och det styrde helt våra liv. Vi förberedde oss med långa seglingar och äventyr medan de yngre barnen fick hänga med. Båten vi hade fylldes med serietidningar och optimistjolle på släp.

Barnen växte upp och flyttade hemifrån, vi utökade vårt seglande med seglingar till England och till Medelhavet. Vi älskade äventyren och nya platser och upplevelser. Men hur ska vi ha råd med detta? En stor båt som vi kan bo i, det var ett lätt beslut och så blev det. Alla bekvämligheter som var självklart för de flesta, de avstod vi ifrån för att uppnå löftet vi gett varandra. Snöoväder, högvatten och stormar som gjorde att vi ibland fick krypa av båten på väg till klubbhuset för att duscha innan jobbet. Vi gick omkring i en ständig dieseldoft som satte sig i alla kläder och annat. Men vilken rolig tid det var, vi umgicks med andra som hade samma dröm som vi och vi uppmunttrade varandra. När någon kom i väg kunde vi hälsa på och segla med, Mexico, Kanarieöarna, San Blas i Panamaområdet och det gjorde oss alltid ännu mer motiverade.

Kärleken höll sig stark, kanske var det vårt gemensamma löfte, jag vill tro det. Tjugofem år efter det löftet kastade vi loss trots en besvärande hälsa hos kärleken, vi skulle till varje pris göra det vi drömt om. Det blev inte jorden runt på grund av hälsan och ekonomin, men halva iallafall. Under två och ett halvt år seglade vi ner mot Kanarieöarna, Kap Verdeöarna över Atlanten till Brasilien, upp till Karibien, Bermuda, Azorerna och hem. Vi gav inte upp helt efter det utan tog en runda till i Medelhavet innan vi fått nog.

För oss blev det ett livsavgörande löfte, alla åren präglades av det på olika sätt och vi ångrade det aldrig. Det gav oss upplevelser som lever kvar, numera bara hos mig och kanske vi också har inspirerat andra och varit ett föredöme för våra familjer även om vi långa perioder inte fanns på plats för barnen och barnbarnen.

Slutet gott

Kerstin Claesson

Simrishamnsgruppen

Så fort de stannat bilen utanför kenneln kommer en storvuxen hund sättandes över gårdstunet. Den springer skällandes runt bilen, kvinnan känner hur obehaget gör sig påmint och pulsen stiger. Mannen lämnar bilen och går med bestämda steg mot det gula huset. När han upptäcker att hon saknas vänder han tillbaka, öppnar bildörren och väser ”Skärp dig för fan!” innan han lockar med sig hunden upp mot huset. Kvinnan lugnar sig, kravlar sig ut ur den förbannade Corvetten med någorlunda värdighet, och följer efter. När hon kommer in genom dörren vinglar en liten gul valp fram med siktet ställt mot henne. Hon sjunker ner på golvet och de finner varandra.

Några år senare har kvinnan brutit upp med mannen. Han tog det inte bra. Hon fick ta fram kniven för att få ut honom ur huset och den här gången är det hon som väser ”Skärp dig för fan!” innan han lommar i väg. Kvinnan vill inte ha mannen men behåller hunden. Åren går, hunden blir i all hast avlivad då det visar sig att han är svårt sjuk.

Kvinnan åker charter till Kreta. Hon har aldrig flugit och upptäcker att det omöjliga är möjligt. Planet lyfter! Hon fylls av ett lyckorus som hon inte känt sedan hon möttes av den målmedvetne lille valpen. Hon beställer grogg, till måltidsbrickan blir det vin och till kaffet en liten konjak. På vingliga ben tar hon sig nerför den branta trappen till landningsbanan. Hon slås av stanken från flygbränslet. Medelhavsvärmen överraskar henne och hon svettas ymnigt. Hon mår riktigt illa.

Många timmar senare vaknar hon på hotellsängen. Kvällens mörker lockar ut henne, hon dras till havet som frusar, månen är full och stor. Kläderna lämnas i en hög på sanden, hon är ensam när hon går ut i det ljumma, omslutande havet. Mångatan fattar tag i henne och hon simmar rakt ut i den. Simtag för simtag, lugnt, rofyllt och i takt med sin andning. Kvinnan slås av att hon i just detta ögonblick kan tänka sig att bara fortsätta, rakt ut mot månskivan. Det blir i så fall hennes sista färd och det gör henne ingenting. Hon är helt tillfreds och tänker att mycket bättre än så här blir det nog inte.

Tre veckor senare, när hon hemma igen, överfalls hon dock av ensamhetskänslor. Kvinnan tar fram sin dator, får full match på en man på Pannkakan och blir nyfiken. En barsk herre sitter stelt upptryckt i en skinnsoffa med ett abstrakt konstverk på väggen bakom sig. Han ser inte särskilt kul ut. Hon läser hans presentation och slås av att den hade hon ju kunnat vara författare till. Kvinnan svarar genom att, med några små justeringar, återanvända densamma och hoppas att herren inte ska märka det.

Efter något år ser kvinnan ett inlägg i den lokala Facebook gruppen. ”Vill du hänga med mig någon dag i veckan? Jag är charmig, trevlig och matglad. Jag behöver inte så mycket mer än lite uppmärksamhet och gillar att bli smekt bakom öronen. Hälsningar från den lille vinthunden Snobben”. Kvinnan svarar ”Jag vill hänga med dig och för din kännedom är jag oslagbar i grenen öron-smekning. Det säger min röd-örade, inte så barske, man och han om någon borde ju veta”. Snobben kan inte motstå henne och kvinnans liv fortlöper på ett härligt, glädjefullt och lagom äventyrligt sätt.

Kärlek 1962

Anne G. Perna

Lundagruppen

Vi står och håller om varandra i porten, vill inte skiljas. Det är redan ljus och vi har firat midsommar i Frostavallen. Dit for vi med hans nya, vita Amazon. Vi har ätit gott, dansat både små grodorna och långsamma tryckare samt förgäves letat efter sju sorters blommor. Nu är vi tillbaka i stan men bär fortfarande våra egenflätade kransar på huvudet.

Jag tog studenten i april och på en fest strax därefter lärde jag känna honom: Amerikan med italiensk bakgrund, mörkhårig och brunögd, högutbildad och den mest positiva människa jag någonsin träffat. Båda älskar vi klassisk musik. Vi blir blixtförälskade. Extra imponerad är han av att jag talar italienska och förbereder en studieresa till Firenze i juli.

- ”Min farmor skulle älska dig,” kunde han säga, ”inget barnbarn talar språket...”

Långsamt går vi uppför trappan. Sexton trappsteg. Sydsvenskan sitter halvvägs instoppad i brevkastet. Försiktigt puffar jag in den. Då öppnas dörren på vid gavel. Framför oss står min far med ett av sina många gevär riktat mot min kavaljer som flämtar till och blir stel. Snett bakom min far hoppar Ruff, jakthunden, som min mor försöker hålla fast i halsbandet. Mor är klädd i ett tunt, nästan genomskinligt nattlinne och träskor medan far har sin vanliga, blårandiga nattskjorta som inte når över de knotiga knäna. Fötterna har han stoppat i ett par gröna jägarstövlar.

Allt är överkligt. Min vettskrämde kavaljer och min fars bisarra uppträdande. Är geväret verkligen laddat? Kulor eller hagel? Skall jag skratta eller gråta? Innan jag bestämt mig tar min far till orda. Han väser – vill väl inte störa grannen en helgdag. Eller är det hans hjärta som krånglar igen? Vi släpper inte varandras händer.

- ”Han ... den där italiensk gipskatten eller positivhalaren är inte välkommen i mitt hem ... kommunist är han visst också ... vet inte ens hur man ska skåla på rätt sätt!”

Där tar luften slut för min far. I stället stegar han ut i trappan, sliter kransarna från oss, går fram till sopnedkastet och släpper ner dem med en duns. Sedan stöter han lätt till min kavaljer med gevärskolven, sliter tag i mig och drar in mig i hallen och låser dörren. Med dubbla lås.

Efter ett kort och upprört samtal stänger jag in mig på mitt rum och sover, tolv timmar i ett sträck.

Mot kvällen klär jag på mig, letar upp alla mina växelpengar och går ner till den gröna telefonkiosken på Mariedalsvägen.

Ett fantastiskt äventyr

Ingrid Persson

Malmögruppen (fm)

Jag packar och packar upp och packar igen. Bosse och jag ska ut på långresa, ända till Brasilien. Första pris i maskeradtävling på Grand Hotell i Lund var en vecka i Rio de Janeiro. Vi vann! Vi flyger till Rio för en vecka, sedan ska vi resa runt i Brasilien två veckor. Veckan i Rio gick utmärkt. Vi hade fått tips om att inte ha smycken och dyra klockor och bara enkla vardagskläder. Så det var lätt att smälta in. Kameran hade ett stort objektiv, men vi hade den i en sliten väska och fotograferade bara i säkra omgivningar.

Så kom resan till Manaus. Härifrån skulle vi göra utflykter till djungeln, trodde vi. Blev mötta av en guide på flygplatsen. Han körde oss till deras kontor för frukost och lämna bagage. Sedan ut med en liten båt på Rio Negro. Bara vi, båtföraren och guiden i en liten båt. Lång och smal med enkla brädor att sitta på och ett tygtak som solskydd. Och jag som är så rädd för att åka båt. Men jag bet ihop och tänkte, det är ett jätteäventyr, och jag vill vara med.

Vi kommer till floden Rio Grande, floderna går vid sidan om varandra, den ena är gul den andra är brun det är en skarp linje mellan dem. Spännande att se att de inte blandas. Sedan fortsätter vi åt samma håll. Båtmotorn låter sämre, det knackar och går saktare. Stannar vid en brygga, där en man mekar med motorn. Fortsätter åt samma håll, motorn knackar fortfarande. Efter ett par timmar stannar båten vid en ö med stora klippor och ett hus som är en affär. Jag blir erbjuden en toalett. Får gå genom affären och innehavarens lägenhet och sedan en dörr. Men ingen vägg ut mot floden! Toalettstolen står direkt på klipporna. Men nöden har ingen lag. Sedan fortsatte vi, mot samma håll, och en timme senare stannade vi vid en annan ö med ett hus på. Här skulle vi bo. Vilken överraskning! Tre dagar! Som tur var hade vi tagit handbagaget med och där fanns det nödvändigaste, bla långa byxor och långärmade skjortor i bomull, som jag sytt för att ha i djungeln enligt instruktion från bekanta som bott i Brasilien.

Tidigt nästa morgon blir vi väckta och åker ut med båten för att se soluppgången. Båten går mot ett stort träd som ser ut att ha stora vita blommor. När vi kommer närmare ser vi att det är stora fåglar, som alla flyger iväg på samma gång. Sedan frukost i vårt lilla hus. Båtförarens fru sköter hushållet och vi är de enda gästerna. Sedan ut igen med båten, på nya äventyr. Vi går en lång promenad i djungeln, ser stora träd, lianer, ormbunkar, trumträd som man slog på och gav meddelande långa vägar bort. Fantastiska stora blå fjärilar, skalbaggar och andra smådjur. Men inga stora, de kunde höras men höll sig borta från oss. På kvällen i mörker spanar vi efter alligatorer. Guiden lyser med ficklampa och letar, finner en halvmeter stor, som han tar upp i båten klappar på magen. Den somnar? Vi fotograferar och efter ett par minuter spritter den till och hoppar ner i vattnet igen.

Nästa dag fiskade vi pirayor med köttbitar som bete. Måttligt roligt de såg så glupska ut. Sedan på en liten sjö fick vi själva fiska med krok och rev. Det blev en fisk, som vi sedan fick till middag.

Efter tre intensiva dagar med båtfärder både morgon, middag och kväll, mycket spännande att se, fortsatte vi till Manaus. Hur de kunde hitta var en gåta utan karta och kompass. Det var en oändlig massa vattenvägar som slingrade sig genom djungeln. Men de var uppvuxna här.

Sedan fortsatte vi till Ouro Preto, Salvador och Iguazúfallen. Där var vi i både Paraguay och Argentina. Sedan hem till Sverige med fantastiska minnen. De blev till sjutton sidor reseberättelse och tre album med sjuhundratjugo bilder. En glädje att se och läsa och minnas.

Ett stort äventyr

Bo Angelhag

Helsingborgsgruppen

Vår yngste son Tomas har studerat och arbetat utomlands i fyra olika världsdelar. Man "måste" ju då bara passa på att göra besök. Det blev ganska många äventyrliga resor. Här följer en komprimerad berättelse om en resa.

Tomas fick under sin Master-utbildning i Lund ett stipendium att tillsammans med sin kompis Ola studera el- och teleteknik ett år på University of Cape Town i Sydafrika (SA). Min fru Kerstin och jag åkte till SA våren 1998 för att hälsa på honom. Vi åkte helt privat och fick mycket god hjälp med alla flygbiljetter, hotellbokningar, hyrbilar mm av en privat resebyrå i Helsingborg. Att åka till Sydafrika är bra för man slipper tidsomställning, men man får i stället bland annat vänstertrafik och solen i norr mitt på dagen.

När vi landade punktligt i Cape Town (CT) möttes vi av Tomas och strax därefter hittade vi en representant från den lokala resebyrå som bokat inrikes flygresor, hyrbilar och boende. Han stod och höll upp en skylt med våra namn på. Han överlämnade våra bilnycklar, resehandlingar, kartor mm för SA. Tomas körde före oss i hans och Olas bil till vårt hotell. På hotellrummet visade han, som tagit ledigt från studierna en vecka, ett omfattande förslag på olika aktiviteter som vi skulle hinna göra vissa av, med honom som guide under våra dagar i CT.

Vi valde några förslag, varav flera tog en hel dag. Han visade oss sedan under veckan runt på fantastiska ställen. Vi besökte Nelson Mandelas före detta fängelseö Robben Island, Table Mountain, badorter med intensivt färgglada hus och badhytter, Godahoppsudden, gamla fina vingårdar ute på landsbygden med underbara miljöer, marknader, exotiska restauranger mm.

Vi besökte flera gånger i CT också ett stort köpcentrum i Waterfront med tungt beväpnade vakter utanför flera av de olika affärerna. Man avråds från att vistas utomhus ensam i CT kvällar och nätter. Tomas var efter att vi åkt hem, en gång mitt på dagen, med om en skottlossning inne på köpcentret i Waterfront. Han gjorde även över jul och nyår med Ola en campingresa boende ensligt i ett litet tält i Kalahariöknen med alla dess vilda djur.

Efter en helt fantastisk intensiv vecka i CT körde min fru och jag vidare med flera övernattningar och bad i oceanen längs den otroligt vackra Garden Route på sydkusten till Elizabeth Ville, där vi lämnade vår hyrbil. Vi flög med ett mindre inrikes flygplan vidare till Johannesburg där ny hyrbil väntade. På planet fanns det passagerare som placerade sina stora medhavda gevärs direkt på hatthyllan. Brottsligheten var stor i SA och särskilt stor i Johannesburg. Vi tog oss från flygplatsen med vår nya hyrbil till vårt hotell, där vi direkt på våra sängar med röda lappar varnades för att lämna hotellet på kvällen.

Det låg i en stor rejält inhägnad park med patrullerande tungt beväpnade vakter. Om vi nödvändigtvis ville lämna hotellet till fots skulle det ske i grupper på minst 4–5 personer och vi skulle röra oss på offentliga rejält upplysta platser. Jag har aldrig någon annanstans i världen bott på ett hotell där restauranger och barer varit så fullsatta på kvällarna. Olika försäljare träffade sina kunder där för att visa sina varor och göra affärer.

Från hotellfönstren kunde vi se ett stort köpcentrum alldeles i närheten. Vi fick rådet, ifall vi ville ta oss dit, att ta bilen och att parkera på husets takterrass i stället för att i princip bara gå över några gator. Det var ett fint köpcentrum och även här hade parkeringen och affärerna egna beväpnade vakter. Vi besökte flera olika platser i Johannesburg och Pretoria.

Vi körde hela tiden runt i vår bil mellan de olika stoppen.

Efter några hotellnätter körde vi bil österut till Krugerparken, där vi var inbokade ett antal nätter i flera rejält inhägnade olika camps. Min fru började direkt att föra noggranna anteckningar om alla olika djur vi såg och jag fotograferade om möjligt ännu mer än tidigare under resan.

Man fick inte gå ur bilen ute på vägarna, utom bara på särskilda rastplatser under dagtid.

Hastigheten är starkt begränsad och snittfarten blev max cirka 10-20 km/h. Alla djur har företräde överallt. Vi såg hela tiden massor med olika djur som antiloper, elefanter, lejon, ormar, apor, gnuer, bufflar, zebbor, flodhästar och giraffer mm.

Vi såg "The Big Five" utom leoparden. Olika färgglada fåglar sjöng, kvittrade och skrek överallt. Det var en symfoni av färger och ljud hela tiden. Belysningen under nätterna i olika camps var så gott som obefintlig. Den fantastiska mörka klara sydafrikanska natthimlen med alla stjärnor var obeskrivligt vacker. Nätternas ljud från alla olika vilda djur var också en stor upplevelse.

Vi visste att Tomas och Olas handledare, en professor från Sverige, var på väg ner till CT för att kolla upp det första organiserade svenska tekniska studentutbytet med universitet i CT. Han befann sig samtidigt som vi i Krugerparken. Vi träffades inte och vi stötte inte på så många svenskar överhuvudtaget i SA. Han och hans fru körde också runt i bil inom nationalparken under flera dagar. Deras bil stod vid ett tillfälle stilla på vägen mitt på dagen, för att det stod några lejon på vägen. Plötsligt gick ett av lejonerna fram och grep tag med gapet över den främre plastkofångaren och slet loss den från bilen. Vad som hände vid återlämnandet av hyrbilen vet jag inte.

Detta är bara några korta glimtar av vår äventyrliga och mycket minnesvärda resa till Sydafrika 1998.

"The Big Five" består av Elefant, Lejon, Buffel, Noshörning och Leopard. Varför kallas de "The Big Five"?

Vi är på väg...

Karin Sjöo

Ängelholmsgruppen

... Johnny och jag i buss från Bangkok till Lamae, ca 55 mil söderut. Året är 2001 i januari. Med i bussen finns Johnnys bror Arne, hans thailändska fru Kieo och deras 8-årige son Daniel. Målet är Kieos föräldrars farm i södern ute på landsbygden. Vi skall stanna där ett par dagar och sedan åka vidare med båt till Kho Samui.

När vi har drygt 10 mil kvar stoppar polisen all trafik på motorvägen och vi beordras in på en stor grusplan vid sidan av, tillsammans med en hel del pick-up-lastbilar. Bussen måste vända tillbaka – kan inte köra på små smala grusvägar för att komma runt hindret. Det kan däremot dessa små "lastbilar", och vi blir dirigerade upp med vårt pick och pack på närmsta flak.

På jättesmala vägar, där det knappast går att mötas, sitter vi nu på flaket tillsammans med två thailändska kvinnor, två stora motorer och en växellåda. Vi får möte med en lastbil med en jättelast av kokosnötter, och i gallret bakpå finns två "plockare", dvs. apor. De är definitivt inte att leka med, och den närmsta apan får tag i den ena thailändskans långa hår. Hon skriker naturligtvis, men bilen med aporna tar sig sakta framåt och apan släpper taget.

Vi åker vidare och är snart tillbaka på motorvägen men måste stiga av efter ett tag vid en bensinmack eftersom lastbilen inte ska köra längre. Där finns en annan lastbil, och Kieo rådgör med föraren vart han ska åka. Han ska på vårt håll och lovar att lämna av oss vid resmålet.

Nu har mörkret lagt sig. Det är dålig belysning överallt, och jag har jätteont i rumpan efter att ha suttit på hårt underlag. Emellanåt skrattar vi lite hysteriskt över vår situation, medan Arne & Co inte alls tycker detta är anmärkningsvärt. Jag tycker det går väldigt fort och kikar in i förarhytten – mätaren visar 130 km/h. På tok för hög hastighet med tanke på att i filen vi kör på kan det när som helst dyka upp möte med en motorcyklist, som tar en smart genväg...

Klockan har hunnit bli mycket innan vi är på farmen. Vi hälsar på föräldrarna och blir hänvisade till den Friggebod som Arne hade med i byggsats när han emigrerade för sex år sedan. Där ska vi sova på en madrass – 120 cm bred – på golvet. Stugan är inredd med några svenska möbler och andra minnessaker. En gammaldags broderad bonad, där en kvinna står vid spisen och lagar mat, har texten: "Egen hård är guld värd." Vi tror att Arne drar sig undan ibland och sitter där i munkstolen och filosoferar över sitt nya liv – i kombination med ett visst vemod, såklart.

Arne konstaterar ganska omgående att termiterna ätit upp nästan halva staketet som han hade satt upp som skydd mot landsvägen. Inte nog med det – ena benet på svärmors säng är också uppätet och har pallats upp med träklotsar.

Dagen därpå har Arne hyrt en liten pick-up med sittplatser på flaket. Det är dags att ta sig över bergskedjan till Burma för att få stämplat sitt pass. Daniel vill inte följa med, men chauffören har med sig sin 7-årige son. Vi skall åka ungefär tio mil, och efter halva tiden får jag flytta in i kupén hos föraren. Jag har fortfarande sviter från gårdagen och från madrassen på golvet.

Vi kommer så småningom fram till en liten ort där Kieo hyr en long-tail-båt med förare, så att vi kan ta oss över en del av Andamansjön till Burma, men först måste vi betala honom – han har inga pengar att tanka för! Ut sedan på öppet hav (typ Hbg-Helsingör). Det är ingen behaglig färd, och mitt i vattnet står tullstationen på fyra betongpelare.

Där måste vi gå uppför några trappor för att stämpla våra pass och betala fem USD per person för max två timmars vistelse när vi kommer iland i Burma.

Ibland gör tidvattnet att man kan lägga till "vid kaj" och gå rakt in. Väl framme tar vi oss en promenad, tar en Singha-öl på en bar och kollar i några butiker. Jag köper en limpa cigaretter av märket Prince, men märker snart att smaken är som ett tidningspapper fyllt med lite hö!

Samma tur tillbaka igen, och jag tycker inte riktigt om den här färden. Nu förstår jag varför Daniel ville stanna hemma! Inte har vi några flytvästar heller, och jag börjar fundera: Hur ska det här sluta? Hur har vi det med försäkringar – gäller de? Kommer vi kanske hem i en trälåda? Väldigt många tankar både kors och tvärs!

Efteråt fick vi höra att det ganska snabbt kunde bli "krabb sjö"! Vi kommer lyckligt iland där vår bil med chaufför väntar. Cigarettpaketet får "kaptenen" på båten, och han blir jätteglad! Sedan börjar återvägen till farmen, men vi stannar för att äta lite mat. Vi bjuder chauffören och sonen, och jag köper en Coca Cola och en rulle med Pringlechips till honom. Han sätter ihop handflatorna vid hakan som tack och ser väldigt glad ut. Jag hade nog förväntat mig att han, som vilken annan unge som helst, skulle gå loss på det han fått, men nej. Vi fick senare veta att han skulle öppna och bjuda sina småsyskon när de kom hem!

Efter denna långa färd når vi farmen på kvällen. Det har hunnit bli riktigt mörkt, och eldflugorna blixtrar i luften. Kieo svänger ihop lite mat innan vi intar madrassen. PANG säger det bakom Friggeboden – låter som ett pistolskott, men vi är alldeles för trötta för att bry oss. På morgonen får vi veta att Kieos pappa har skjutit bort onda andar från sitt "andehus" med ett litet altare precis bakom Friggeboden. Dit går han flera gånger om dagen och offrar blommor, godis, en flaska Fanta eller annat som andarna kan behöva. Han är ganska gammal och hasar omkring i sina flip-flops med bar överkropp och en sarong runt höfterna. Runt halsen har han en Buddhamedaljong, och på baksidan har han satt gasbinda så att Buddha inte ska bli svettig. Håret är bakåtslickat och fullt med Bryl-creme, som Arne skickar efter från Sverige.

Modern har en liten affär i garaget, där hon säljer allt från blöjor, ris, whiskey, konserver och macheteknivar av erkänt bra kvalitet. Hon har ganska många kunder som handlar, men jag tror inte hon gör någon större vinst eftersom hon aldrig gått i skolan och inte räknar så bra. Kieo har prismärkt, och hon kan hantera en miniräknare. En gång sålde hon whiskey under inköpspris, och det spred sig som en löpeld på vischan. Det dröjde inte länge innan förrådet var slut. Det håller i alla fall henne sysselsatt, och hon har full koll på vem som åker ut och in på vägen i djungeln.

Vi fick också veta hur det kom sig att pappan hade vapen – han hade varit polis, och då får man behålla tjänstevapnet när man går i pension. Arne hade glömt att berätta denna "lilla detalj" för oss!

Så kom då dagen när vi ska ta bussen på egen hand till Surathani (ca 10 mil) och sedan båten till Kho Samui. Vi ska åka tidigt, och jag är lite stressad...

- Ska vi inte gå ut till vägen så att vi inte missar bussen? undrar jag.
- Ingen risk, säger Arne, vi hör när den kommer – ställ ut väskorna så länge!

En riktigt gammal buss kom, med motorhuv, några golvplankor saknades och några fönster. Vi vinkar "hej då" och bussen åker i väg.

Det stora äventyret

Agneta Andersson

Simrishamnsguppen

En tidig morgon i juni landade SAS-planet på Nairobi flygplats. Mamma och jag huttrade i våra tunna sommarklänningar. -”Ska det inte vara varmt i Afrika?”, frågade vi oss. Flygplatsen höll på att byggas om och det var smutsigt och ofräscht i ankomsthallen. Beväpnade vakter stod utposterade här och var. Likt vilsekomna flyttfåglar drog vi oss mot passkontrollen där kön ringlade lång. När det blev vår tur tog passkontrollanten helt sonika våra pass och biljetter och lade dem åt sidan. Vi stod kvar tills han med en handrörelse manade oss att gå. Konfunderade ställde vi oss åter i kön. Framme igen hände samma sak. Allt upprepade sig flera gånger, tills mannen till slut sa åt oss att sitta ner och vänta.

Villrådiga slog vi oss ner på dammiga stolar och fann oss ögonblicket efter omringade av beväpnade vakter med vapnen riktade mot oss.

Det gick ett par timmar och snart skulle planet till Moshi avgå. Planet som skulle ta oss till vår nya hemstad där vi skulle återförenas med pappa, som redan bott där ett halvår, och börja familjeäventyret i främmande land. Mamma vred sig oroligt på stolen och tittade på klockan hela tiden. Jag frös och hade ont i magen.

- Vi måste få tag i boardingcard, sa mamma beslutsamt till slut, kom.

På darrande ben reste vi oss och gick mot incheckningsdisken. Till vår stora förvåning var det ingen som hindrade oss. Flickan bakom disken beklagade att vi inte fått några boardingcard och gav oss utan några frågor vars ett. Vi skyndade mot gaten. Men inte förrän planet var i luften vågade vi andas ut.

Vi tryckte näsorna mot flygplansfönstret och beundrade Kilimanjaros snötäckta topp, Kibo, och strax därefter gick planet ner för landning på Moshis lilla oansenliga flygplats.

Alla var där och mötte oss, det pussades och kramades och fälldes en och annan tår. När lugnet lagt sig lite berättade mamma om vårt äventyr i Nairobi. Alla stod med gapande munnar. De hade aldrig hört talas om något liknande. Passkontrollanten vägrade först släppa in oss i Tanzania utan pass men efter en liten muta på några shilling gick det bra. Vi fick dock lova att komma och visa upp oss när det kom plan från Nairobi, och vara beredda på att åka tillbaka. Pappa ringde den svenske ambassadören i Kenya som lovade reda ut det hela. Det tog två dagar, sen kom våra pass med ett ankommande flyg.

Det hade tagit ambassadören några vändor till flygplatsen, innan allt löste sig, men någon förklaring fick vi aldrig.

Nu slapp vi i alla fall vistas illegalt i landet, vi fick passen stämplade och kunde på allvar påbörja det stora äventyret.

Hawaii

Elisabeth Andersson

Malmögruppen (em)

Taxin kom 04.30 utanför huset för att hämta mig. Det hade snöat tidigare i veckan och under natten hade det kommit ytterligare ett par decimeter, allt var dåligt plogat vid huset och på gatan. Det var jobbigt att släpa ut stora resväskan tillsammans med ytterligare två mindre och en handväska. Kylan slog till när jag satte näsan utanför dörren, kanske inte så konstigt då det var några dagar efter nyår och året var 2011, närmare bestämt fjärde januari.

Min arbetskollega satt redan i taxin och vi skulle till Arlanda från Västerås, en resa på cirka 10 mil. Vi kom fram, checkade in vårt bagage och lugnade ner oss med kaffe och en ostmacka. Skönt, nu hade vi kommit så långt! Vi hade kontroll över tid och numret på gaten. Flyget tog oss till Los Angeles där vi skulle byta plan till Honolulu för konferens.

Tyvärr var planet försenat till LA och planet till Hawaii var i en annan byggnad. Regnet vräkte ned och min arbetskompis checkade in sin väska, jag behöll min. Vi missade planet till Honolulu och försökte leta oss fram till en disk för att kunna byta plan till en annan tid. Vi kunde inte åka "stand by" då väldigt många vill åka till Hawaii på dessa villkor, vi fick en tid dagen därpå.

Då vi jobbade på en statlig myndighet trädde en försäkring in och vi fick ett lyxigt hotell och dollar till att äta. Vi åt lammracks till huvudrätt, ett glas vin, efterrätt och kaffe, mycket gott. Efter en skön sömn var det dags att försöka hitta rätt gate igen. Lite stirrigt eftersom min arbetskompis inte haft med sig något i handbagaget, nu var det mest viktigt med mascara och annan make up för henne, ont om tid igen. Inom parentes kan sägas att jag inte reser någonstans utan i första hand bikini – då jag älskar att bada. Lite annat packar jag också ned i handbagaget.

Okey, vi landade på Honolulu flygplats, otroligt vackert att flyga in och se denna ö i Stilla havet. Blomkransen kring halsen skulle man ha beställt innan man reste från LA men det fanns också att köpa där. Jag tyckte kransen var dyr, cirka 750 kr och dessutom luktade den illa. Vi stannade till för att leta efter den tidigare incheckade väskan. Den var på väg tillbaka till LA!

Konferensen skulle hållas på Hilton hotel och vi blev väl mottagna där. Konferensen varade i fyra dagar och jag skulle föredra mitt "paper" dag tre på förmiddagen. Jag var mycket nervös men det gick bra, några av delegaterna visade intresse för min forskning om mångfald och värdegrund där kontakter slöts för flera år framåt.

Nu hade jag också tagit ut semester 6-7 dagar. Tog en rundtursbuss runt ön som består av djungel, höga berg, sand och på ett ställe otroligt höga vågor i vattnet som enbart de som var tuffast torde surfa i. En annan dag tog jag bussen till Pearl Harbor, mäktigt att se och känna alla döda själar i luften just där vid de sänkta skeppen som syntes i havsvattnet. Gick flertalet morgnar på Waikiki beach samt badade så klart! Folket är mycket vänliga, överallt hälsade de med "aloha" och tittade mig i ögonen samtidigt.

I Honolulu fanns allt att köpa och överallt var jag välkommen i affärerna med lyxvaror, inga vakter – en välkomnande atmosfär. Mängder av vita och svarta limousiner körde runt överallt men också sportbilar, Rolls-Royce med mera. Den andra sidan finns, jag såg många hemlösa under broar, i tält och annat men de var undanskuffade från turistattraktionerna. I parkerna kunde det hända att flera av ortsbefolkningen samlades på filtar, mat och med olika instrument bland annat ukulele, spelade, sjöng och dansade, mysigt. Hawaii är ett paradys.

Det stora äventyret

Barbro Strand

Helsingborgsgruppen

- Ska vi ta husvagnen och dra i väg till Portugal till våren frågar min man en tidig höstdag år 2000.
- Ja, det gör vi!

Snabba beslut om jobb, lägenhet och familj. Husvagn hade vi och vanan att köra i Europa. Men skulle vi vara borta ett år, som snabbt blev bestämt, krävdes lite mer planering. Min man Lennart hade redan börjat avveckla sitt företag, han hade varit pensionär i två år, jag hade tretton år kvar till pension och skulle fixa ledighet från jobbet ett år framöver. I Danmark, där jag var anställd, hade avtal inom facket om "orlov" ett år för att göra något annat eller göra ingenting, och med lön! Nu var kriterierna att man var boende i Danmark för att få lönen, men inte ledigheten. Det räckte inte att vara med i facket. Nu fick detta inte avgöra, jag fick mitt år. Lägenheten såldes i ett nafs redan i mitten av december, vi skulle åka i april.

- Vi kollar med målerifirman där jag huserar om dom har något rum, husvagnen sparar vi till våren, använder den på helgerna som hittills.

Vi fick två kontorsrum på ovanvåningen med toalett i korridoren. Och duschen, jo den fanns i våtrummet på Lennarts firma i bottenplanet. Där luktade det av färg och lösningsmedel, det var nämligen ett screentryckeri. Det tillfälliga duschrummet behövde en halkmatta på golvet, väggarna var rena konstverket, en palett med gamla färger. För att nå duschrummet fick vi gå ut på trottoaren i badrock och in på firman. Inte konstigt att grannarna på gatan sneglade lite lömskt på oss!

Det är november och nedräkningen börjar och allt praktiskt. Vi känner inte någon som gjort detta, men vi har gott om tid och får lita på oss själva.

- När ska vi åka, februari eller mars? undrar jag genast, längtar redan! Lennart tänker en stund.
- Vi kan inte ge oss av med vinterdäck och det kan behövas genom Tyskland, det kommer att vara sommar resten av året.

- OK, då satsar vi på april, lämnar vitsipporna och möter hyacinter och tulpaner i Tyskland. Så blev det. Avveckling av screentryckeriet, tjänstledigt ett år, uppsägning av telefonabonnemang, magasinförsäkring i stället för hemförsäkring, extra sjukförsäkring (det var dyrt men nödvändigt), ordna med recept och uttag av medicin för ett år. Så var det mantalsskrivningen, vi hade inget boende i Sverige men en adress var nödvändigt. Vi blev skrivna hos min bror i Sjöbo. Alternativet var annars som andra hemlösa, skrivna på församlingen!

Efter en jul i våra kontorsrum och husvagn var det bara tre månader kvar och den nionde april 2001 körde vi ombord på Tyko Brahe, en halv dag försenade. Serviceboken till husvagnen fanns på husvagnsfirman i Bjuv som gjort service.

Känslan första kvällen i Danmark var härlig.

- Vilken båt ska vi åka med imorgon, alltså, när ska vi stiga upp, frågar Lennart?
- När vi vaknar och ätit långfrukost! Det var där vi la ribban för ett år framåt, med några få undantag. Tyskland, Luxemburg och sedan en vecka vid franska kusten vid Medelhavet, inga väckarklockor och snart i Spanien.

Hamnade i Guardamar på en fyrstjärnig camping av en tillfällighet, det blev en fullträff. Vi fick flera svenska vänner på ett par veckor, dom var på väg hem efter en vinter här, vi skulle till Portugal ett år.

- Nu hoppas jag vi ses igen i oktober och fortsätter bouleturneringen, säger värmländske Sven, som blivit en mycket god vän, liksom Gunnel, hans fru.

- Vi håller i alla fall kontakten, sedan får vi se vad som händer, svarar jag snabbt. Det skulle vara så lätt att svara "Såklart" men vi skulle ha kalendern fri, njuta av sol och värme och det goda livet i Portugal.

Vi hade hunnit med att rekognosera en vecka i oktober i Portugal, lite campingar och vad det kostade att leva där. Efter några veckor befann vi oss i Alvor på Algarvekusten, lärde känna Will och Bea från Holland. Nu fanns inga svenskar i vår närhet, vårt språk utökades med både holländska och portugisiska ord.

Efter några heta sommarmånader blev Atlantkusten räddningen, underbart sommarväder, massor av portugiser som semestrade på campingen, engelsmän och holländare. Den 11 september upplevdes lika fasansfull där som i Sverige, präglade livet även på en campingplats i Figueroa de Fos. Livet fortsatte, vänner kom på besök och bodde med oss i "tält-i-tältet", bytte recept med slaktaren som lärde sig göra svensk kalops och fick inlagda rödbetor till.

Men hösten kom och vi längtade till Spanien och våra vänner. I oktober går färden tvärs över landet med stopp några dagar i Toledo och Madrid. Länderna hade bytt valuta till euro och priserna stigit märkbart.

Det blev ett kärt återseende med flera, det blev jul och vi blev som alla andra "utvandrare", extremt svenska och nästan ruinerade oss i den svenska butiken "Skafferiet" i Torre Vieja. Vi fortsatte bada i havet ömsom i poolen, levde ett supersocialt liv med våra svenska vänner, tyskar, holländare och engelsmän. På helgerna var vi åskådare till weekendspanjorer men blev aldrig inbjudna i deras gemenskap.

Men allt som har en början har även ett slut så även detta äventyr. Vi återvände till vår plats på Vittsjö camping med sommardäck i snö och halka, jag började så småningom jobba och efter ytterligare tio månader i husvagn flyttade vi in i vårt hus i Örkellunga 20 oktober 2002, placerade två fotoalbum och en tjock dagbok från äventyret i bokhyllan där det kan upplevas igen.

Döden (2:a födelsen)

Toni Hedin

Lundagruppen

SKÖNT att jag hann börja ta hand om mig själv och inte tvingades bli slav under kroppsliga krämpor. Sjukhusmiljön hade varit mardrömslikt. Dessutom hade ett ouppklarat sockerberoende kunnat medföra kommande funktionsnedsättning. Detta liv avslutades i stället på tennisbanan då jag plötsligt föll huvudstupa över nätet när jag skulle smasha in setbollen. Mina tre medspelare reagerade snabbt med att ringa efter ambulans och att hämta en hjärtstartare.

Deras ihärdiga pumpande lyckades få mig att klämma fram några pustar men ambulanspersonalen konstaterade dock direkt efter ankomst att jag tagit min sista suck. Spelarna blev tagna av händelsen och kom på min begravning fast vi ej stod varandra så nära. De som hjälpte mig vid förlossningen var gamla vänner som nu hade änglavingar. Det glädde mig mycket att det nästan var fullsatt i det lilla kapellet där begravningen ägde rum. Kolonigrannarna var rikligt representerade och de hade smyckat kistan med blommande krukväxter och paraffinljus. Mest betydelsefullt var att hela min dotters familj kommit upp från Holland. Det glädde mig att mitt önskemål om att få kroppen balsamerad hade hör sammats då jag hört att en del organ lever vidare en stund till. Jag ville att det skulle bli en glädjefest då jag skådat soluppgången i den andliga världen men var ändå berörd av att vara saknad,

Prästen höll ett innerligt tal om det strävsamt ensamma liv jag haft där dock de avslutande åren blivit mycket fridfulla. Det spelades vidunderlig musik under akten och de psalmer som sjöngs var relaterade till naturen. Efteråt var det lite i min anda att inte samlas för att äta smörgåstårter utan det blev några små grupper där det sas några vänliga ord om mig. Jag höll mig själv borta då jag inte längre har någon bindande tanke till någon, så det bjöds inte på något spökeri.

När jag lämnade det materiella hamnade jag först i en farstu där det inte var något harpaspel utan jag fick vänja av mig med de rester av bitterhet och ånger som jag inte kunnat smälta. Det behövdes för att komma in på det spår som leder genom den strålande port där semestern med gamla vänner kunde börja med en ungdomligt lysande pärlemorglänsande kropp. Ser fram emot denna vila innan det åter blir dags att sätta på sig skoldräkten för att slipa på mina talanger ut i livets eviga existens.

Så jag kan samla på mig de lidandeerfarenheter som behövs för att bli som en sol och utstråla ljus och värme mot allt och alla.

Äntligen kommer jag i väg ut till havs!

Agneta Månsson

Malmögruppen (fm)

Vi sitter i samma kök som i förra berättelsen, min syster är hemma från sin senaste resa, hon jobbar på handelsfartyg, jag lyssnar och fascineras över vad hon varit med om och alla länder hon besökt. Jag längtar tills jag blir arton år, då jag också får mönstra på¹ en båt, men det är inte långt kvar nu. Jag tycker det är så orättvist för killar får mönstra när de är femton!

Äntligen blir jag så arton och i juni 1972 är det äntligen dags att få göra min egen resa till sjöss, tillsammans går jag och min syster till sjömansförmedlingen för att söka en båt att mönstra på. Förmedlaren tar våra uppgifter och ser vad som finns som han kan erbjuda. Det blir ett kylfartyg som ägs av Sahlen rederierna i Stockholm. Han berättar att vi ska mönstra på i Hamburg och vår första resa ska gå till Cape Town i Sydafrika. Han har en karta på väggen och jag lokaliserar var Cape Town finns och jag tänker inom mig oh, ända dit ner, det är både spännande och skrämmande.

Vi lämnar förmedlingen för att ta oss hem och förbereda för resan, med att packa och allt annat som ska göras, friskintyg ska fixas, pass har jag redan. Vi ska vara borta minst tre månader, för så var det på den tiden, om man ville åka hem innan så fick man bekosta resan själv och det var ju otänkbart.

Den 16/6 1972 är det då dagen D, vi tar oss med tåg till Hamburg och där får vi vänta på att komma ombord av en anledning jag inte riktigt minns nu. Vi går med de andra som vi mött upp som ska till samma fartyg till en stor ölhall. Jag är ju inte alls van vid sånt här så hårt hållen jag varit hemma. Min syster har berättat att man får se upp så man inte blir av med sina pengar, jag tog det på fullaste allvar och stoppade således pengarna i skon, där var de i tryggt förvar tänkte jag. Vad jag inte tänkte på var att hon som serverade skulle ju ha betalt och jag vändades för detta jag kunde ju inte, framför henne hala upp sedlar från skon och betala, jag grunnade länge på hur jag skulle lösa detta och inte vågade jag säga nåt till de andra. Till slut tog jag mig till toaletten för att lösa detta för mig enorma problem och tog pengar ur skon så jag kunde betala. Vi blev hämtade för att åka ut till fartyget, där kom vi in i mässen² och det första jag fick se var en enormt stor man med skägg och händer som var de största jag sett, han var uppenbarligen arg för han tog en låda öl som stod på bordet och slängde den rätt ner i durken³ så ölen skvätte.

- Herregud tänkte jag, var har jag hamnat?

Jag hamnade på ett fartyg där de gamla sjöbusarna som visade sig vara underbara, de tog mig under sina vingar och jag stannade i åtta månader. Vi for till Japan, Kina, Hongkong, Ryssland och andra Öststater, runtom i Europa, Sydamerika och USA, osv. Det var ett riktigt äventyr med så mycket glädje och minnen för livet.

När jag kom hem flyttade jag till Göteborg och jobbade i restaurangbranschen ett antal år för att sedan åka ut på havet igen vilket jag gjorde i ytterligare fem år, men det är en annan historia.

---

¹ Mönstra på = ta anställning på fartyg.

² Mäss = annat ord för matsal.

³ Durk = golv.

Mötet

Torsten Lundvall

Ängelholmsgruppen

Jag tar de sista stegen uppför trapporna och det ekar lite om mina fotsteg i det kala, ganska dunkla, lite gulgråa och helt tomma trapphuset. Dofter av olika maträtter sipprar ut från de olika lägenheterna och blandar sig med lukten från rengöringsmedlet som användes senast trapphuset städades.

Jag är framme och knackar på dörren och väntar. Ingenting händer. Lite oroligt börjar jag undra, om du är hemma. Jag ringer på ringklockan och hör signalen ljuda inne i lägenheten och väntar en stund till. Till min glädje hör jag ljud där inifrån. Låset vrids upp och dörren öppnas.

Där står du i hallen med dina vitprickiga blåa byxor och en vit kortärmad tenniströja med krage och utanpå det en blå kofta som är uppknäppt. Ett stort leende sprider sig över ditt ansikte, när du ser mig.

Lägenheten vetter åt väster och septembersolens eftermiddagsstrålar flödar in i vardagsrummet bakom dig och sprider ett ljus som står som ett skimmer runt ditt hår, ditt ansikte och hela din gestalt. Jag tar några steg fram och stänger dörren bakom mig, utan att släppa dig med blicken.

Jag tittar på dig från topp till tå och njuter väldigt av att få se dig. Sedan omsluter mina händer ömt och försiktigt dina mjuka kinder och jag tittar in i dina blågrå ögon som glittrar av glädje. Mina händer flyttar sig sakta bakåt mot ditt mycket mörkt bruna, nästan svarta hår och sedan runt din nacke och jag drar sakta och längtansfullt dig mot mig och kysser mjukt dina läppar. Du besvarar min kyss och slår dina armar runt mig och mina armar och händer omfamnar dig. Där står vi tätt omslingrade en lång stund.

Jag känner doften av ditt hår, dina kläder och hela dig. Mitt bröst och mina lungor drar ett djupt andetag och hela jag fylls av en enorm glädje. Vi uppfattar ingenting av ljuden från gatan utanför, inte heller de ljud som tränger in från lägenheterna närmast intill. Vi är helt upptagna av varandra.

Vi släpper greppen om varandra lite grann och låter våra ögon mötas igen. Leende står vi där och jag kan inte slita blicken från dina ögon, dina vackra anletsdrag med den höga pannan, de lätt böjda ögonbrynen, din näsa, dina kinder med de härliga smilgroparna, munnen med de behagligt krökta läpparna, din haka och din spåda hals.

Alla måsten med mitt första lärarjobb med lektionsförberedelser, lektioner, elever, rastvakter, kolleger och föräldrar är som bortblåst.

Vilken oerhörd lycka att få träffa dig igen efter en hel arbetsvecka.

Önskas hyra

Helena Stövegård

Simrishamnsguppen

”Intellektuell, konstnärlig och kreativ pensionär med gröna fingrar söker permanent boende att hyra”.

Det var Anna som skrev det. Hon är nog tuffare än jag.

Efter någon vecka fick jag svar. Jag hann inte hem förrän det ringde. Mannen som sett mig sätta upp lappen.

Det hade sett tämligen hopplöst ut länge att få tag på något att hyra. Jag ville inte bo i lägenhet.

Känner mig helt beroende av att ha grönska nära mig.

Förr fanns det ställen att hyra, åtminstone för fem år sedan. Men det har förändrats. Nu väljer man i stället att hyra ut veckovis under några intensiva månader.

Jag bestämde mig ganska snabbt. Det var något som tilltalade mig, trots sin litenhet. Och jag fick börja sätta in lite möbler innan jag började hyra formellt.

Birgitta ringde ikväll. Vi har inte hört av varandra på ett bra tag.

- Hur går det med det nya bostället?

- Jag längtar inte tillbaka.

Hon blev tyst.

- Du som inte trodde att du skulle överleva att flytta därifrån.

- Jag vet. Det kändes ju så. Det har varit mitt paradiset på jorden. Min trädgård. Ateljén. Det lantliga livet. Mitt universum.

Men när jag började åka de åtta kilometrarna, den slingrande gamla vägen med betande kor, kände jag plötsligt till min stora förvåning att det kändes rätt, att det hade haft sin tid. Och att jag troligen stannat för länge. Det var dags för något nytt. Jag kände nu samma eufori som när jag närmade mig Österlen från Uppsala för över trettio år sedan.

I somras tänkte jag att det här är mitt Cape Cod. Det är bara havet som fattas utanför altanen!

Altanen är en bonus. Det var tal om att den kanske kunde bli inglasad. Men det blev inte så. En stor besvikelse. Nu förvaringsplats för alla böcker som inte får plats.

Och, var kan jag sitta och skriva? Var kan kaffebryggaren finna en plats? Nu i adventstid kämpar jag fortfarande på i röran. Hur kommer jag in i duschen?

Härom natten låg jag och kastade mig fram och tillbaka hela tiden. Klockan blev närmare tre. Det här går inte, tänkte jag. Jag får fråga Charlie om han kan hjälpa mig att sova. Katten alltså. Efter några djupa andetag så kände jag att det nog skulle gå. Vaknade något mosig men det blev några timmars sömn till sist.

Besök hos Neemayian vid Kilimanjaro

Margareta Westergård

Lundagruppen

När planet närmar sig Nairobi ser jag Kilimanjaro, det berg som fascinerat mig under tre år i Moshi i Tanzania. Från fönstret i mitt arbetsrum hade jag utsikt över Kibo, den snöklädda toppen. Jag fylldes alltid av intensiv glädje när hon visade sig. Då lämnade ögonen forskningsrapporten som jag arbetade med. I februari 1970 förverkligades en dröm när jag nådde Kilimanjaros topp och kunde njuta av de vackra isformationerna i kratern.

Nu, trettiosex år senare, är jag på väg att förverkliga en annan dröm, att besöka mitt fadderbarn Neemayian. Hon tillhör massajstammen och bor på Kenyasidan av Kilimanjaro. Flera gånger har hon skrivit att hon hoppas att jag ska komma och besöka henne. Det är nu sista chansen eftersom hon är färdig med sin gymnasieutbildning och snart ska lämna det projekt som förmedlar hjälp till henne och hennes familj.

Tillsammans med medarbetarna Florence och Bidan vid ChildFunds landskontor i Nairobi och kontorets chaufför Mulli påbörjar vi tidigt på morgonen den tjugofem mil långa resan söderut mot den lilla staden Loitokitok. När asfaltsvägen övergår till grusväg får Mulli användning för sin erfarenhet. Han parerar skickligt gupp, djupa hål och vattensamlingar. Vi ser giraffer, gnuer, zebror, en struts, en stor sköldpadda som långsamt korsar vägen och färgsprakande fåglar. Färggranna är också de människor som går längs vägarna, massajer i röda, blå och orange skycken. Under resan berättar Florence att medarbetarna vid projekten omkring Loitokitok vill lära sig tango. David vid landskontoret, som hade hand om förberedelserna inför mitt besök, visste att jag undervisade i dansen i Sverige. Han föreslog jag skulle lära ut några tangosteg på en 'primary school' i området. I min packning har jag lagt ner några cd med olika typer av tangomusik. Tango existerade inte i Kenya 2006.

I Loitokitok inkvarterades Florence och jag i ett enkelt "guest house". På kvällen kom medarbetarna från projekten till pensionatet ivriga att lära sig något om argentinsk tango. Ett elavbrott gjorde att vi fick improvisera men vid kvällens slut hade alla fått höra om tangons historia, lärt sig tangons grundsteg och att röra sig till olika musikrytmer, tango, canyengue och milonga. Dansglädjen var stor i gruppen. Trots att pardans, musiken, sättet att röra sig i dansen var totalt främmande lärde de sig snabbt.

*

Dagen har kommit då jag ska möta Neemayian och hennes familj! Vaknar vid femtiden av en utropare från stadens moské och lite senare börjar tupparna gala. Jag går ut i trädgården. Så vackert! Där ligger den snöklädda toppen Kibo solbelyst! Samma glädje och intensiva livskänsla infinner sig som när jag satt vid mitt skrivbord i Moshi. Jag andas in de välbekanta dofterna från Kilimanjaros sluttningar.

Mulli hämtar oss. Vi gör ett stopp vid Kuku Plains-projektets kontor, där jag får veta mera om hur hjälpinsatserna är utformade för de drygt sexhundra familjerna i området, resultat och problem. Ett av de stora problemen är svårigheten att odla. Elefanthjordar och andra vilda djur förstör skördarna.

Efter fem mil på dåliga vägar närmar vi oss Neemayians hem. Vi ser plötsligt ett femtiotal kvinnor i färggranna kläder och smycken komma emot oss, dansande och sjungande. Vilken mottagningskommitté! Vi stiger ur bilen. Kvinnor kommer dansande fram och hälsar:

- "Det här är Neemayians syster".
- "Det här är Neemayians lillebror".

Och så möter jag mamman. Jag är redan så uppfylld och berörd – men var är Neemayian?

Det går ett sus genom gruppen av kvinnor och barn.

- "Neemayian kommer"!

Där långt borta på vägen kommer en ung flicka gående ensam emot oss. Hon torkar tårarna som rinner längs kinderna och också på mina kinder rinner tårarna.

Det är starkt och gripande att möta Neemayian efter alla dessa år då vår kontakt har varit begränsad till brevskrivande. Vi dansar fram till byn sida vid sida tillsammans med kvinnogruppen.

Mamman bor i en lerhydda med några av barnen. Hon visar mig eldstaden som består av några stenar i ring på jordgolvet, sina köksutensilier och sin sovplats. Neemayians hydda som hon delar med några av syskonen är ombonad. Hon har hängt upp bilder på väggarna. Mellan hyddorna har man satt upp ett "partytält" med bänkar, stolar och bord. Här samlas nu familjen och släkten. Jag hälsar på Neemayians sju syskon.

I partytältet hålls välkomsttal och tacktal. Jag försöker hålla mitt på kiswahili. Gåvoutdelningen blir omfattande. Mina gåvor till familjen har vi inhandlat dagen innan. Ann från projektets kontor tog i förväg reda på vad familjen skulle uppskatta. Jag får handgjorda halsband, armband och andra utsmyckningar i färggranna pärlor, en sköld från projektets föräldragrupp som ska ges till min son. Neemaian's syster har sytt en klänning till mig. De har gissat min storlek. Den passar och snart är jag klädd som en massajkvinnna.

Mamman knyter knutarna på den traditionella khangen, som ska bäras ovanpå. Innan det är dags att ta del av maträtterna på bordet i partytältet ombeds vi gäster tillsammans med Neemayian och hennes mamma att komma till en plats en bit bort. Där vid ett träd väntar två män med en helstekt get. De tar fram en stor kniv, bitar skärs av och bjuds runt.

Efter den gemensamma måltiden i partytältet bjuds jag in att tillsammans med kvinnorna med sång och dans närma oss en grupp moraner, de unga krigarna, män i tjugofemårsåldern som i sin dans gör höga hopp.

Florence som själv är massaj berättar att krigarna inte brukar ställa upp i sådana här sammanhang. Neemayian förklarar att männen är hennes släktingar eller tillhör projektets fokusgrupp, att de gärna ställer upp på denna hennes dag. Männens dans liksom kvinnornas sker till sång. Massajerna är den enda stammen i Kenya som inte använder musikinstrument. Vilken upplevelse att få ta del av denna tradition!

Det är dags att säga adjö. Jag tar ett varmt farväl av mamman, som jag beundrar. Hon har kämpat hårt för sina barn och deras uppehälle.

Till min glädje följer Neemayian med i bilen till Loitokitok, där hon får bo i pensionatets tredje gästtrum. Vi får tid till långa samtal. Hon berättar om mammans fascinerande historia, om brodern Manuel, som från åtta års ålder har skött fåren och getterna. Bröderna lär honom läsa och skriva. Det blir ännu en inspirerande tangokväll i pensionatets bibliotek tillsammans med projektens medarbetare. Neemayian lär sig snabbt och hennes dansgäddje är lika stor som de andras.

När vi dagen efter besöker grundskolan ute på savannen har vi med oss en generator för att kunna spela tangomusiken. Det finns inte el på skolan. Det är söndag och minst ett femtiotal personer i olika åldrar har vandrat många kilometer för att vara med. Först visar skolungdomarna sina egna traditionella danser. Vid tangoinstruktionen hjälper projektmedarbetarna till. Flickorna är entusiastiska och lär sig lättare än pojkarna. Det blir ingen pardans. De är för blyga för att dansa med varandra. Stämningen är hög när alla, vuxna och barn, sedan bjuds in att i en cirkel dansande följa rytterna i tango, canyengue och milonga.

Efter en lång, innehållsrik söndag tror jag att medarbetarna från projekten vill vila, men entusiasmen för tango är stor och det blir en tredje tangokväll på pensionatet.

Neemayian är ledsen när vi dagen efter tar avsked. Vi har fått lära känna varandra och har båda haft en av våra livs största upplevelser. Jag lovade att skriva snart. Vi visste inte då att hon några år senare skulle sitta vid mitt köksbord i Bjärred tillsammans med sin man och äta svensk mat.

Måndag 24 augusti 1959

Kristina Filipson Jonsson

Helsingborgsgruppen

Detta var en avgörande dag, dagen det skulle hända, en ödesdag, en dag det skulle visa sig om teoretisk kunskap och förmåga att köra bil dög eller inte. Det var också den dag jag skulle lämna ett sommararbete som vikarierande sjukvårdsbiträde med viss vuxenpondus och lön för att återgå till skolbänken.

Morgonrutinerna på avdelning fem var de vanliga. Fru Andersson på sal två skulle ha sin dietfrukost, som inte fick förväxlas med sockerfria portioner till diabetespatienter. Grevinnan von S hade gnällt om lavemang inför toalettbesöket. När hon såg att det var jag som kom med kanna och ljummet vatten, ändrade hon sig kvickt och avböjde. "O, nej tack, lilla syster! Det går nog bra ändå." lismade hon. Av erfarenhet visste hon att jag inte pysslade och sysslade med hennes nedre kroppsdelar mer än nödvändigt.

Två utskrivna kvinnor behövde hjälp med att packa och ringa efter skjuts inför hemresa. Den enas sjal stod inte att hitta någonstans. Hon grät och ömkade sig. Kanske grundades ledsenheten mer i oro för att komma hem och vara ensam i ett öde hus än för den förkomna sjalen? Jag lovade att leta, så snart morgonrutinerna var avklarade.

När långrasten tog vid och sjalen var upphittad, sprang jag på snabba fötter i vita träskor ner för backarna till körskolans lokal för teoriprov och uppkörning. Skrivprovet oroade mig inte. Som gymnasist hade jag både tentamensvana och lätt att läsa in text. För körkortsprovet krävdes mest gott minne. Praktikdelen kunde bli värre. Särskilt för en, som bara hade tiotalet övningstillfällen bakom sig. Den snälle bilskolläraren hade släppt fram mig och dessutom lovat att be inspektören om att ge mig den första uppkörningstiden, för att jag skulle hinna tillbaka till mitt kvällsspass.

Vi blev tre i första omgången. En medelålders lärarinna, fröken Larsson, i blommig sommarklänning, en vitlöksdoftande italienare och jag.

Inspektören såg barsk ut. Han meddelade i kort militärisk ton att den Opel Rekord, som vi hade övningskört i, var på reparation och ersatts av en större och starkare bil, en Opel Kapitän. Beskedet tog jag med jämnmod och skickade barndomens alla timmar bakom ratten i traktor en tacksam tanke. Italienaren började prata ordrikt och gestikulerande om Kapitänens alla fördelar. "På modorweg den körer vorbei alla andre biler". Pladdret avbröts av inspektörens harkling. Han tittade på mig och röt: "Inga skodon utan hälkappa tillåts". Kvikkt som ögat fick jag tag i ett par stora snörskor och hängde samtidigt av mig vårdförklädet.

Fröken Larsson fick börja körningen. Hon kramade ratten så knogarna vitnade. Allt eftersom hon kände att det gick bra, återtog händerna normal färg. Som sista moment skulle hon fickparkera i motlut. Ack och ve! En skrabbig motorcykel stod i vägen. Kapitänen rullade alldeles för långt bakåt och välte motorcykeln med ett brak. Fröken Larsson blev sittande stel och moltyst med dragen handbroms och motorstopp. På den blommiga sommarklänningen bröt svettningar fram. Italienaren och jag tog saken i egna händer. Vi steg ur bilen och reste upp motorcykeln, som inte fått minsta skada. Kapitänen hade däremot fått rejäla repor och en buckla på ena bakskärm.

"Byt förare!" röt inspektören. "Fröken Filipson fortsätter." Med traktor erfarenheten i tankarna kände jag in dragläget, tog oss upp i backen och ut i trafiken. Efter en vändning i gathörn och en lurig fickparkering blev det filkörning i tät trafik. Kapitänen spann som en gammal hankatt. Det kändes riktigt behagligt att rulla fram i en stor stark bil. Inspektörens andning hade lugnat sig en smula.

Sist fick vår italienske adept pröva lyckan. Vid varje sväng eller filbyte tittade han sig omsorgsfullt omkring och lite väl länge i speglarna för att till sist kasta ett getöga på sin stränge passagerare i framsätet.

När vi äntligen var åter vid körskolan, marscherade inspektören in i lokalen utan ett ord eller besked om resultaten. Kanske tänkte han på sin miss beträffande bruk av bilens dubbelkoppling vid tillbud.

Lite snopet kändes det att komma tillbaka till avdelningen, igen iklädd förkläde och tofflor men utan vetskap om jag var godkänd eller inte. Fru Anderssons dietmiddag serverades och grevinnan fick några extra katrinplommon till äppelkrämen. Översköterskan lämnade över kvällens sårtvättande och omläggning till mig. "Då kan jag skriva in sårvård i fröken Filipsons arbetsbetyg." sade hon med ett leende. Åtminstone ett vettigt avslut på sommarens ansträngningar, tänkte jag.

Dagar som en enda rusning

Ann-Katrin Gropp

Lundagruppen

Berlin liknar ett lyckligt arméläger.

Den Xth World Festival of Youth and Students pågår i Berlin 1973.

25 000 officiella gäster från 140 länder och totalt runt 8 miljoner besökare träffas i staden under de nio dagarna. Inigningsceremonin påminner om de Olympiska spelen, med delegationer och flaggor från de deltagande länderna, endast för inbjudna gäster och därför direktsänds en TV-sändning för alla invånare i landet. Det finns stora rallyn, politiska möten, alltid antiimperialistiska, optimistiska, till och med glad. Till exempel med Angela Davis, som bara några månader tidigare hotades till livet av det amerikanska rättssystemet och befriades från fängelse genom en global solidaritetskampanj. På Alexanderplatz, mellan Fontänen för Vänskap och Världstidsklockan, kan du se en mängd traditionella dräkter, kaftaner, sarier och saronger, PLO-halsdukar, turbaner, kepsar, basker, långt hår, minikjolar, hot-pants och rastafarier med dreadlocks; en språkförvirring som inte hindrar kommunikationen. Unga älskare sitter, ligger på ängarna. Berlin genomsyras av lätthet och munterhet. Det är känslan: internationell vänskap levde i köttet.

En touch av liberalitet och livsglädje blåser över det lilla landet DDR.

Diskussioner förs och människor talar fritt och öppet med varandra på ett sätt som tidigare var otänkbart. Plötsligt är det tillåtet. Folkpolisen ler till och med när festivaldeltagarna badar i fontänen på Alexanderplatz. I den verkliga socialistiska vardagen är detta beteende som är hårt sanktionerat.

Från 28 juli till 5 augusti öppnade Erich Honecker fönstret för att visa världen ett modernt DDR. Tidigt på morgonen den 6 augusti, strax efter det sista rallyt, skramlade kors och tvärs sopmaskinerna över torg och gator och väckte och skjuter i väg dem som slumrade på ängarna och bänkarna.

Festivalen för internationell förståelse är över. Det är samma stank som tidigare tar plats igen. En magi har hängt över staden. Det var en sådan liten inblick i världen. Det ville vi bevara. Vi ville dit. Även om vi visste att det inte var möjligt.

Hundratusentals människor var där med mig varje dag. Det var en överväldigande händelse. En Woodstock of the East!

Med spännande konserter. Band- och musikgrupper från hela världen spelade för oss på stora och små scener som DDR-musikerna i Renft Combo, FRG-grupper som Floh de Cologne eller Inti Illimani från Chile, Miriam Makeba från Sydafrika och många, många andra blev frenetiskt firad av oss alla. Alla konserter var gratis för alla. Vi vandrade från en konsertscen till en annan. De soliga dagarna var fulla av rock, sånger och chansons och exotiska ljud. Nätterna var korta och varma.

Hundratal människor svärmar runt rådhusets arkader precis intill Röda Rådhuset eller äter, dricker och vilar på gräsmattorna och bänkarna. Vid Cafe Mjölkbaren står en lång, färgglad kö av unga människor som väntar på att få sin hunger och törst släckt.

Någonstans mitt emellan dem står jag och är också hungrig och törstig, längtar efter något mineralvatten och en bockwurst med frallor. Sedan ser jag honom. En pojke, eller snarare en ung man, blekta jeans, bar överkropp, en vit skjorta slentrianmässigt draperad över axeln, ljusa blonda lockar ramar in ett vänligt, solbränt ansikte med stora grå ögon i vilka ofog spökar. Ett busigt leende strålar mot mig. Han kommer mot mig, sveper runt min midja och drar mig försiktigt med sig till en bänk. Vi sätter oss ner och han delar med sig av sina korvar och bröd från en papperstallrik. Det var redan mörkt och jag var tvungen att åka hem.

Men jag tog den klunk vatten han erbjöd mig från sin termosflaska. "Herregud, han var vacker!" är den enda tanken i min skalle.

Och med en otrolig naturlighet pratar vi om tusentals saker, vilka vi är och vilka vi vill vara, var vi kommer ifrån och vart vi vill gå i våra liv. Det känns som att vi har känt varandra i månader, ja år. En förtrogenhet, en opartiskhet, en kärlek till livet, en naivitet. Men jag måste gå hem, det är väldigt sent. Jag vet att mamma inte sover så länge jag inte är hemma och har låst lägenhetsdörren efter mig. Därför: bänken som vi satt på, ängen som vi låg på, tittade på varandra, pratade, rörde varandra försiktigt - måste överges. Vi kysser varandra, kramar varandra, håller varandra hårt. Han tar mig hem till min lägenhetsdörr vid halv tre på morgonen. Imorgon träffas vi igen vid 14-tiden på Alexanderplatz vid Världstidsklockan.

Det är där jag står nu. Jag väntar där alla träffas. Klockan är 14:30. Där kommer han uppför tunnelbaneschaktet. Han virar sin vänstra och högra arm runt midjan på två flickor. Gruppen kommer mot mig, skrattar och vinkar. De hälsar mig varmt välkomna med kramar och tar mig in i sin grupp. Han mötte de mörka skönhetserna från Kuba på vägen till mig. Nu är vi fyra. Han är fascinerad av de kubanska kvinnorna och de är fascinerade av honom. De flirtar med honom oavbrutet. Han håller min hand, slår sina armar runt min axel, men hans ögon är bara på dem. Gårkvällens intimitet existerar inte längre. Nu känner jag mig som bilens femte hjul. Trots intressanta samtal, gemensamma skratt, använder jag ursäkten att behöva mata min grannes katt och skiljer mig snart från dem tre. Jag hoppar på spårvagnen och går hem. Jag kastar mig på min säng och kan inte låta bli att skrika och gråta tyst. När jag lugnade ner mig på kvällen hade jag en känsla av att magin mellan två människor hade accepterats och låsts in för alltid.

Jag såg honom aldrig igen.

Slakt i Fyledalen tidigt 50-tal

Karin Allansson
Malmögruppen (fm)

Jag vaknar extra tidigt i min säng på gården utanför Simrishamn. Elden i kaminen har slocknat så det är riktigt kyligt i rummet så här på senhösten. Kaminen brukade fyllas med briketter på kvällen som sen gav värme under delar av natten. Kylan till trots så var det inget som hindrade min entusiasm, idag var dagen då vi skulle hem till mormor och morfar i Fyledalen. Det var slakt på gång och det är MIN pappa som sköter om slakten av grisar i slakten.

Grisen fanns hos en bonde som bodde granne med mina morföräldrar så det var jag, mina föräldrar och två bröder som skulle ta oss till grisen och morföräldrarna. Pappa, som hade en gammal Ford av något slag, vevade i gång denna framtill på bilen, därefter var resan påbörjad. Trots att det endast handlade om några mil så fick vi göra flera stopp på vägen dit. Som barn led jag av ett otroligt illamående bland annat när jag åkte bil. Även om jag försökte svälja och svälja igen så var det omöjligt att få stopp på det hela utan jag spydde flera gånger på vägen dit. Detta till trots så är humöret på topp trots en äcklig smak i munnen.

Vid slakt hjälptes släktingarna åt och flera utav dem på mammas sida skulle närvara, slakt var en gemensam angelägenhet. Det gällde att hantera köttet fortast möjligt då förvaringsmöjligheterna var begränsade, och då var det en fördel att vara flera.

Väl framme stod morföräldrarna på gårdsplanen och tog emot oss, grisen var lastad på en vagn bredvid dem och gastade förskräckt för fullt. Morfar hade som vanligt sin Vegakeps på sig och mormor var förberedd med sjalett om håret och ett rejält förkläde. Dessutom vimlade det av kusiner, mostrar och morbröder. Mamma hade tre systrar och en bror.

Sen hände ALLT väldigt snabbt! Rullgardinerna i statarlängan drogs ner för att vi ungar skulle slip-pa bevittna den stackars grisens sista stund i livet. Minns det så väl för de mörka gardinerna var så fint målade med motiv av solar och månar mm. En utav mostrarna var konstnärligt lagd och hade målat dessa motiv på rullgardinerna. Dessa fungerade lite som distraktion för oss barn. Jag hör hur det liksom smäller till ute på gårdsplanen sen får mamma bråttom ut, hon som skall tömma grisen på blod. Någon annan börjar sen vispa blodet för fullt för att det inte skall koagulera.

Grisen skall tömmas på allt som tömmas kan. Jag och lillebror får sen den delikata uppgiften att sitta på huk vid en vattenslang i Bryggghuset och skölja fjälster. Det luktade fy tusan men entusiasmen över att få lov att vara med i detta "spektakel" överbryggde avsmaken av lukten. Jag som alltid annars blev så lätt illamående.

Emellanåt dök morfar upp och sa hurtfriskt -att ikväll ungar blir det "FITTEMAD och GREVAR"!!! Detta var något som samtliga såg framemot, det blev liksom belöning för utfört arbete. Resten av arbetet med grisen fortsatte i rask följd, alla hade sitt arbetsområde, det blev inget "gnabb" eller ovänskap här inte. Det styckades, maldes kött, lever och lunga, det blev leverpastej, lungekorv mm. allt togs tillvara.

Så kom vi då till det här med FITTEMAD och GREVAR! Ister är det hårdaste fettet på grisen och lämpar sig utmärkt att smälta till flott. Så när det var smält och smaksatt med bla timjan så breddes detta på grovt bröd. Detta var den sk FITTEMADEN, det som blev kvar av istran var små knapriga bitar som påminner om friterade svålar och det var detta som kallades GREVAR.

Ovanstående minner mig om en svunnen tid i min familj som fylldes av mycket både gemenskap och självhushållning med allt vad det innebar. Idag skulle jag absolut inte vilja bevittna slakt men minnena från den här tiden känns detta till trots ändå som något fint med många bottnar. Tycker också att det finns en risk för att vi i vårt välstånd förlorar mycket gammal klokskap och kunskap.

Ett barndomsminne

Rolf Gårdmo
Ängelholmsgruppen

Leken pågick för fullt mellan smågrabbarna i kvarteret. Vilka de var och deras namn har jag för länge sedan glömt. Det är november och tidigt 50-tal. Enstaka minusgrader och ett tunt snötäcke som fallit under natten. På gatan framför det stora hyreshuset ligger snön hårdpackad i hjulspåren efter det fåtal bilar som hade passerat där sedan gryningen.

Som de smågrabbar vi var sprang vi runt och busade med varandra och då hände det som sker ibland när barn leker. På väg över gatan halkade jag på den hårdpackade snön, ramlade omkull och blev för ett ögonblick liggande i ett av hjulspåren. Skulle just resa mig upp när jag såg lastbilen komma emot mig med låsta bromsar. Helt instinktivt, utan att tänka började jag rulla i riktning bort från bilen så fort jag kunde.

Lastbilen kom allt närmare, nu med knappt någon fart kvar och stannade helt precis innan kollisionen blev ett faktum. Jag låg då rygg med bilens ena framhjul i direkt kontakt med kroppen någonstans mellan midjan och låret.

Det hela gick så fort att jag inte hann uppleva någon rädsla, men ut på gatan kom en chockad lastbilsförare som reagerade med påtaglig lättnad när jag reste mig och gick därifrån.

Snöskriften

Eva Grip
Simrishamnsgruppen

Nio stiger jag upp, drar skidkläderna utanpå pyjamasen. Solen skiner och jag vill se ett gravfält.

I skogen är det knappast någon snö.

Ute på åkrarna börjar jag peta i tankarna.

Det börjar med en stark ensamhetskänsla, sedan kommer jag på att hade vi varit två hade jag ändå känt mig ensam.

Jag börjar gråta, tittar mig runt, ingen är där jag kan fortsätta.

Det är skönt att gråta ensam, jag gråter för min egen skull, inte för att någon ska ta hand om mig.

Ensam.

Jag ser en fullastad lastbil på vägen, en traktor och där uppe ett flygplan. Tecken för andra mänskliga aktiviteter på den här löjligen jorden med den här löjligen snön, träden och husen.

Fast så ser jorden ut och här är jag på den. Tills jag dör. När jag dör blir jag av med världen. Jag är ensam och gråter.

Vad kan jag göra åt det? Ingenting.

Det är faktiskt det enda jag inte kan välja, att finnas och att dö. Jag är tvingad att leva medveten om döden.

Jag skriver TVINGAD i snön ATT LEVA.

Nej. Inte alls.

Något har tvingat mig blossa upp som existens, men vill jag inte så måste jag inte.

Jag vill.

Jag vill utnyttja tillfället.

Jag plattar till ordet TVINGAD och avslutar snöskriften med MEDVETEN OM DÖDEN.

Min flytt till DK

Karin Hero

Helsingborgsgruppen

Vilken möjlighet jag hade fått! Arbetstillståndet var fixat och alla viktiga praktiska detaljer ordnade. Jag skulle gå en lärlingsutbildning till beridare i Danmark. Inga problem, jag hade ju bott i Skåne i över ett år och var van att se dansk TV. Chefen var tysk och jag hade ju läst tyska i högskolan!

Det var i januari 1979 och den ena snöstormen avlöste den andra. Det var isande kallt och svårt att komma fram på vägarna. Strax före anställningen skulle börja bestämde jag mig för att sälja min röda Amazon. Den gick ändå alltid sönder och min lön som lärling skulle inte bli så hög. Följaktligen tog jag tåget över sundet. Efter en lång försening på grund av snön hämtade chefen, Herman, mig på stationen. Herman var alltid jäktad och hade bråttom.

Nu hade han håret på ända och pustade flera gånger "schnell schnell" när han hämtade upp mig och de stora väskorna på Köpenhamns C. Herman hade verkligen ett underbart sätt att blanda danska, tyska och svenska i alla meningar. När han svor var det förstås bara på tyska, jag lärde mig minsann ofrivilligt flera sådana svordomar under åren som gick.

"Aber ja, jag har sgu funnit en fin bolig till dig, det är ikke nemnt här i Storköbenhavn" sa Herman nöjt och glad i hågen. Vi hoppade in i hans lilla gröna Cooper Mini och han gasade hastigt i väg. Det var glatt på vägarna och luften var klar och kall. Vi for sladdandes i väg mot Gamla Holte där denna lägenhet fanns. Hans lilla hund Whisky, en mycket bortskämd och fiskluktande Cocker Spaniel, satt i baksätet och skällde demonstrativt under hela resan. Whisky brukade få åka i framsätet och då skällde han inte fullt lika mycket skulle jag få lära mig senare.

Lägenhetsområdet bestod av flera grå-vita trevåningshus med loftgångar. Stora snöklädda träd ramade in området. Jag tyckte att det såg riktigt mysigt och vackert ut. Kände mig väldigt upprymd över att få egen liten lägenhet så nära havet, bara ett par kilometer från Strandvägen, det hade jag inte räknat med. "Kom nu," schnell jag måste vidarearbaiten" stänkade Herman när han släpade på en av mina väskor uppför trapporna. Han rotade fram en nyckel och öppnade dörren. Direkt slog doften av fet, mastig mat emot mig.

"Hallå kom nu och träffa Karin". Jag stannade upp och undrade oroligt för mig själv vad är det här nu? Mot mig kom en stor rödhårig man med rött förkläde på sig. Han muttrade dovt något helt obegripligt men jag förstod att han hette Mårten. Strax därefter kom en kortare men väldigt bred man masandes fram och mumlade något ännu mer obegripligt. Herman presenterade dem som Mårten, från södra Jylland och Fynbo från Fyn.

"Vi ses imorgon nu må jeg køre" fastslog Herman jäktat.

Det luktade en blandning av mat, sopor och häst i lägenheten, den var helt belamrad med saker. Jag blev modfärdad när jag insåg förutsättningarna. Tre personer, totala främlingar i en mycket liten lägenhet med tre små sovrum, ett smalt litet kök samt ett minimalt badrum. Jag försökte mig på att fråga dem några praktiska saker. Det var dock helt obegripligt för mig att förstå ett ord av vad Fynbo och Mårten sa. De bjöd mig motvilligt på mat, någon slags kraftig rotmos med korv som jag knappt fick ner en bit av. Dela lägenhet; nej det ville nog ingen av oss insåg jag.

Redan efter ett par veckor löste sig situationen och Annie, sekreterare och en vänlig kvinna som blev min väninna, ordnade ett annat boende till mig.

"Det här går ju inte an att dela lägenhet med två män på det sättet". "Och" sa hon med en blinkning "inte ens vi köpenhamnare förstår vad de säger".

Herman nämnde aldrig situationen, men han frågade ofta lite förläget hur det var i mitt nya boende.

Motståndaren

Nina Wiander

Malmögruppen (fm)

- Liisa, vill du göra en resa tillsammans med mig? en mycket speciell resa frågar jag.
- En sådan resa vill jag gärna göra med dig. Ett sådant äventyr är inte alla förunnat svarar hon.
Vi börjar vår resa långt tillbaka i tiden i en liten stad vid havet, i Finland, i Österbotten. Den utgörs av nästan fyrahundra maskinskrivna sidor författade av min pappa.

- Så rik jag är som har denna skatt i mina händer säger jag.
- En sådan rikedom som du har äger inte alla vuxna barn svarar hon.
Jag läser och Liisa lyssnar. Vi talar om det jag läst och förundras båda två över min pappas händelserika, spännande, komplicerade och glädjefyllda liv. Modet och motståndet fanns där från tidig ålder.

Trots en pappa, min farfar, som var mycket aggressiv och misshandlade sin son för minsta förseelse. En gång så svårt att han inte kunde gå till skolan på två veckor. Min pappa grät sig till sömns många gånger. Trots en mamma, min farmor, som var mycket sträng och kontrollerande.

Motståndet blev att söka sig till andra vuxna, till kamratgruppen utanför hemmet och i skolan. Ett äldre par utan barn blev hans bonusföräldrar i ett varmt och kärleksfullt hem. Två syskon fanns i familjen, en syster och en bror.

Den lilla kuststaden var en betydande hamnstad och fartyg från den stora världen anlöpte hamnen. Min pappa hade den som sitt andra hem. En dag startar han ett företag. Alla dessa sjömän som stiger iland för några dagar behöver ju få sin smutsiga byk tvättad. Sagt och gjort, min farmor anställs som tvätterska.

Pappa kontakter även bokhandeln och kiosken vid torget för ett samarbete om inköp av tidningar och böcker till sjömännen under deras vistelse i staden. Affärerna går strålande och snart finns ett kapital insatt på banken. Han köper sin första kostym som barn, han är nio år.

- Hur kunde han redan som barn äga en så stor integritet trots sådana föräldrar? undrar Liisa.
- De var ju inga förebilder precis och ändå skapade han egna möjligheter där han hade kontrollen. Var kreativ och visade sina föräldrar vad han var kapabel till säger jag. Denna integritet och självständighet skulle följa honom genom hela livet.

Jag är kommen från en anrik gammal österbottnisk sjömanssläkt. Min farbror blev skeppsmäklare. Min farmorsmor arbetade i hamnen och lär ha rökt pipa och svurit som den värsta sjöbuse. Även hennes dotter, min farmor, arbetade där innan hon blev egen företagare.

Femton år och redo att ge sig ut i den stora världen var pappa. Min farmor och hennes andre make fick intyga att de gav sitt godkännande. Året var 1941 och Finland var ett land i krig. Den unge sjömannen får möta sitt första mandomsprov, att skrubba fartygsdäcket med en tandborste!

- Han lämnade en slags hemlöshet säger Liisa.
- Ja, och fick nya familjer ombord som inte hade med släktskap att göra svarar jag.

Sedan följer många år till havs för olika rederier. Under en längre period är han anställd av ett svenskt rederi med säte i Helsingborg.
Relationen mellan min pappa och skeppsredaren utvecklas till en varm och tillitsfull arbetsrelation.

Han får allt viktigare uppdrag ombord och redaren/kaptenen vill inte förlora honom som sjöman. Han vill bekosta en styrmansutbildning i Malmö samt en sjökaptensutbildning bara han blir kvar inom rederiet. Men pappa tackar nej, han vill segla på varmare breddgrader och deras vägar skiljs.

Han älskade Frankrike och städernas stad, Paris. Under några månader lever han och en god vän, en norsk gutt och sjömanskamrat vagabondliv på den franska landsbygden. De vandrar många mil efter en noga planerad färd.

- Din pappa var verkligen fri som en fågel. Vi måste göra en karta över deras vandringar, säger Liisa. Jag kan bara hålla med. De blir bjudna på bröllop, trampar druvor och lär känna många lokalbor i byarna de besöker. De sover under bar himmel och tar dagen som den kommer. Jag tänker på Harry Martinsons roman "Vägen till Klockrike" vilken också filmatiserats.

Han tyckte mycket om Norge. Under andra världskriget när tyskarna ockuperade landet hjälpte han flera familjer med mat och förnödenheter. Socker var en eftertraktad vara. Han tog stora risker för att undvika de tyska soldaterna som vaktade hamnarna. Han var en hjälte som såg andras nöd under en mörk tid.

- Han var en enastående människa som vågade vara obekväm när andra vände bort blicken. En sanningssägare när andra valde lögnen, säger vi i munnen på varandra.

Min allra finaste pappa, tack för din resa. Den fortsätter.

Ett avgörande val

Eva Camp
Lundagruppen

Jag satt i skolbänken, försjunken i mina tankar och funderade på om jag skulle bli hälsovårdsinspektör och ser mig själv sittande på ett kontor med en kackerlacka nonchalant slängd på skrivbordet.

Plötsligt vaknade jag upp av att min skolkamrat Conny stack mig i ryggen med en linjal och sa - "Tjejer kan inte jobba med teknik".

Jag gick kemiteknisk linje och till saken hör att vi stunden innan hade diskuterat om tjejer kunde vara inom verkstadsindustrin. Det är inget man säger till mig och borta var drömmen om kackerlackan. Sagt och gjort, efter skoldagen åkte jag direkt till företaget PLM i Malmö, gick in och bad att få tala med deras personalchef. Han bad mig stiga in och frågade vad han kunde göra för mig. Jag frågade om jag kunde få praktisera i deras verkstad. Han svarade då att de aldrig hade haft några kvinnor i verkstaden. Men det kan ni få nu svarade jag! Han skulle återkomma när han hade pratat med den som var ansvarig för avdelningen. Några dagar senare ringde personalchefen och erbjöd mig praktikplats.

Nu började ett år inom verkstadsindustrin där jag fick lära mig svetsa, svarva, fräsa med mera. Flera gånger när svarvaren var sjukskriven fick jag göra hans jobb, vilket var lärorikt.

Efter mitt praktikår gick jag tillbaka till skolan och avslutade min utbildning till kemiingenjör. Både jag och min lärare insåg då att jag nog passade bättre inom teknik än inom ren kemi, efter att jag rökfyllt ett helt rum i ett litet försök. Då sa min lärare till mig att jag fick ledigt resten av dagen och var välkommen nästa dag.

Detta har mina barnbarn skrattat åt, eftersom jag som vuxen blev hemskickad från skolan.

När jag nu skriver detta så kommer känslan tillbaka och dofterna från verkstadsmiljön och alla människorna som jag träffade där.

Detta blev början till ett fantastiskt arbetsliv, tack vare Conny och hans linjal. Våra vägar möttes aldrig och Conny dog ung och jag hann inte tacka honom för att han gav mig en knuff i rätt riktning.

Efter utbildningen blev jag erbjuden arbete på PLM:s Material Lab., som laboratorieingenjör och där träffade jag efter några år min man och det blev en ny fas i mitt liv.

Jag vill följa med!

Birgitta Bemark

Ängelholmsgruppen

Idag ska mor och far åka på bilsemester utan oss barn. Jag och min syster Ingrid ska vara på hos farmor och Nils, så är det bestämt. Jag är fyra år och jag vill inte vara här. Farmor styr och ställer med både oss och vår farbror Nils, som sköter gården. Farmor har sin bestämda uppfattning om hur barn ska vara och det är inte lätt att göra rätt. Det är inte alls som hemma.

Nils är glad för barn, med honom kan vi leka. Han låter oss vara med honom i stallet och på åkern. Just nu tänker jag inte på det. Bara på att jag måste klara mig utan mor och far.

Nu står vi på trappan utanför köksingången och den bruna Volkswagen står fullpackad på gården. Snart ska mor och far kliva in och köra i väg. Ut från gården, förbi höladan, ut på den lilla grusvägen, svänga tvärt vid nyponbusken där mor brukar plocka nypon. Och försvinna vid grannen Karls hus.

Det luktar av gris, kor och gödsel där vi står. I förstugan brukar Nils hänga av sig sina arbetskläder innan han går in i köket. Lukten från kläderna omger oss, det besvärar oss inte. Den hör till det här stället.

Vi kom hit i går kväll. Jag och Ingrid har sovit i utdragssoffan i Salen, rummet som egentligen bara används när det är kalas. Vi låg på knöliga dynor och hade vaddtäcken som var jättetunga. Det var svårt att somna. Jag låg och funderade på hur jag skulle kunna få mor och far att låta oss följa med på deras resa, men kom inte på något.

Nu är det morgon och vi står där på trappan i våra långa prickiga nattlinnen. De ska i väg tidigt. Far tar en bild där vi låtsas vinka av dem. Den hamnar så småningom i fotoalbumet. Så kramar de om oss. Mor är ledsen men det vill hon inte att jag ska se. Far är glad, han älskar att resa.

När jag ser bilen rulla i väg kommer jag på det! Jag kunde ju satt mig på kofångaren, åkt med en lång bit och när de upptäcker mig har de kommit så långt att det inte är lönt att köra tillbaka.

Men det är för sent. Bilen har passerat nyponbusken och nu ser jag den inte längre. Den har försvunnit bakom Karls hus.

Örfilen

Charlotte Swanstein

Helsingborgsgruppen

Tiden var en sen eftermiddag mot kvällning i slutet av hösten, i början av sjuttiotalet. Gatljusens sken gjorde att gatan blänkte som is, från tidigare regnet och på trottoaren låg löv som träden släppt ifrån sig i olika kulörer. Jag var på väg hem från mitt extraknäck i kiosken, den låg under järnvägsviadukten, på Drottninggatan i stan.

Kiosken var liksom sista utposten för affärsverksamhet på denna gata vid tiden och hade besök av flera kvällstidningsköpare. Efter kiosken fortsatte gatan ihop med en trottoar, slingrandes förbi hyreshus och villor längs sundet och uppför Tinkarpsbacken. Månen lyste i sundet och vinden var en "normal" Helsingborgsvind, fyra fem sekundmeter. Denna sena tid mötte man mest bilar, några cyklister och en och annan flanör på promenad med sin hund, här.

Jag såg honom på håll, en äldre man med sin hund – en tax. Han fick möte av ett par med en pudel och sociala som hundar faktiskt är, tänkte taxen hälsa på pudeln. Men pudelns ägare gick över gatan strax innan mötet kunde ske, så taxen gläufte till som ett - Hej, jag vill hälsa!

Gubben ryckte till i kopplet men taxen gav sig inte utan skickade iväg en hälsningssignal till, då slet gubben så hårt i kopplet samtidigt som han snurrade runt vilket fick till följd att taxen åkte på en luftfärd. Det tog inte en sekund för mig att få igång adrenalinet i min kropp.

Det var nu ca tio meter från mig som detta utspelade sig och jag var på väg mot dem och var redan ursinnig. Jag hävde ur mig – Va f... gör du? Gubben som jag nu var inpå såg visserligen förlägen ut där han stod i stilig rock och med hatt på huvudet, med en tax som nästan precis landat och nu var tryckt intill hussens ben, då kopplet var snävt tilldraget eftersom det snurrats bakom gubbens rygg, efter luftfärden.

- De skall du inte bry dig om, kläckte han ur sig.

Adrenalinet gjorde sitt men troligen min stora känsla för djur resten, jag uppfattade mig själv just som det hände. Jag gav honom en örfil och sa – En gång till och jag tar hunden ifrån dig, anmäler dig för polisen och sprider ut att du köper Top Hat av mig i kiosken, och det är inte GB-glassen du handlar. Än i dag minns jag min örfil där den landade hos gubben av stiligt snitt, minst fyrtio år äldre än mig, med välrakad kind och det blev tyst. Jag böjde mig ner och gav taxen en mjuk smekning under hakan och viskade, - Säg till om han inte uppför sig.

Alla gånger efter detta som jag såg dem uppförde han sig exemplariskt mot hunden. Tänker han såg säkert mig på avstånd liksom jag honom men till kiosken kom han aldrig mera.

Adrenalinet fyller på i mitt blod än idag, när jag tänker på situationen som troligen för någon eventuell åskådare såg märkligt komiskt ut, en ung flicka ger en stilig herre en örfil i förbifarten. Mitt patos för djur lever än i dag men det har inte blivit fler fysiska örfilar från mig, dock många verbala sådana.

Ett minne på livstid

Jea Jonsson

Simrishamnsguppen

Med skräckblandad förtjusning rusar jag fram på en ranglig hängande bro med ett skyddsräcke av rep. Först går det nerför, sedan uppför, genom täta slöjor av vattendroppar. Jag springer med hjärtat i halsgropen längs med Victoriafallen, väl medveten om att långt under mig lurar "boiling pot" där många mist sina liv. Men det finns ingen återvändo. Jag måste fortsätta. Ingenting kan stoppa mig nu!

Det är vår i nådens år 1994. Med min man reser jag söderut, med start i Zimbabwe, på ett äventyr mot en händelse som bevakas av all världens media. Det ska skrivas historia.

Efter upplevelsen vid vattenfallet checkar jag genomvåt in på ett enkelt boende för backpackers. Utanför står en rosa buss där en babian röjer omkring på taket. Förfärad backar jag när den hoppar ner och närmar sig, men mig bemödar hen inte ens med en blick. Den kvällen somnar jag lycklig och utmattad men väcks innan dagen gryr av babianen och hans kompisar som festar loss på gården. Det skriks högljutt och en av dem håller takten genom att slå vilt med locket på soptunnan.

Vi lämnar babianerna och Victoriafallen i soluppgången några dygn senare och tar "Rovos Rail", som kallas "världens lyxigaste tåg", mot Bulawayo. Ombord serverar en svart man med vita bomulls-handskar med allt vi behöver och lite till. Vi rullar sakta fram i ett främmande landskap, men lyxen känns näst intill förnedrande.

Vi njuter, förvånas och förskräcks på platser vi besöker längs resan. I huvudstaden Harare är det kaotiskt och främmande. President Mugabe regerar och morgon som kväll lotsas han mellan parlamentet och sitt palats. Vi tvingas åt sidan av vakter när han med anhang passerar i lyxbilar med tonade rutor, ledsagade av en lång rad polisfordon med sirener och blåljus.

På en skraltig buss åker vi genom Zimbabwe till Sydafrikas gräns. Vi tas åt sidan och granskas noga eftersom vi reser på journalistvisum. I en betydligt lyxigare buss fortsätter vi genom norra Sydafrika och anländer Johannesburg. Där trär vi på oss ryggsäckarna och går mot vårt sedan länge bokade hotell när vi ser en rökpelare resa sig framför oss. Det är hotellet vi bokat som utsatts för bombattentat. Än en gång får vi en säng i en sal bland backpackers.

I Johannesburg är folklivet rikt men det är ingen idyll. Vi vandrar gata upp och gata ner när vi hamnar på torget där bussarna avgår till Soweto. Solen gick nyss ner och Clera skriker åt oss:

- "Ge er härifrån!"

Uppskrämda försöker vi stoppa en taxi men alla vägrar stanna ens vid rödljus. Vi skyndar allt vi kan, bort därifrån, skärrade av att inpå huden fått känna på en för oss ny sorts rasism.

Så är dagen inne, Sydafrika håller sitt första demokratiska val. Köerna ringlar långa vid vallokalerna runt om i Johannesburg. Vi vandrar runt och talar med Clera som gör något de aldrig tidigare varit med om; de får lägga sin röst i ett val. Mandela blir president.

Och där, i en park i skuggan av ett stort träd, ligger en gammal man helt stilla. Han har knäppt kavaj på en bar överkropp, slitna grå chinosbyxor och på fötterna har han inga sockor, bara ett par putsade svarta skor. Den synen lämnar mig aldrig. Han har äntligen fått gå till val. Nu är han död.

Mitt första "uppdrag" i Skåne

Viveka Olofsson
Malmögruppen (fm)

Hösten 1966 hade jag antagits som elev, vid den 2-åriga utbildningen till småskollärare vid seminariet i Landskrona. Borde vara glad för denna möjlighet till utbildning och ett självständigt liv, men efter 1,5 mån på skolan var jag rätt nere i skoskaften. Tyckte det var tråkigt helt enkelt. Ville ju egentligen till teatern och hade också sökt till ett par teaterhögskolor, men spruckit. Besvikelse förstås, men något måste jag ju företa mig och mina släktingar, som de flesta var lärare, uppmuntrade mig att söka: Du tycker ju om barn! Javisst! Och katedern kan ju liknas vid en scen, den också!

Det började ju bra, när jag innan terminen startade, var i Landskrona för att hitta ett boende och fick kontakt med en Malmö tjej, Lisel, som också var blivande seminarist och letade boende. Hon hade hittat en trevlig tvårumslägenhet i ett radhus på Genvägen 5 och undrade om jag ville dela den med henne. Toppen! Där trivdes vi riktigt bra, både med varandra och i lägenheten under de två åren. Lite lustigt att adressen var Genvägen, för mitt liv annars har inte direkt bestått av genvägar. Kringelikrokt och mycket hit och dit, innan jag hittade min egen väg i livet. OK! Återgår till de där "nedkörda skoskaften". Kom att bli en ändring på det lördagen 1 oktober, då vi alla nya seminarister skulle bli ordentligt insparkade vid en fest av de "stora tanterna" i tvåan. Nä, det fanns inte en manlig seminarist vid den här tiden.

Festen ägde rum på skolan och det första vi möttes av när vi kom genom porten, var att vi av två stycken fick ordentliga sparkar i baken, men de var ledsagade av ett hjärtligt menat VÄLKOMMEN! Sen blev vi infösta i ett klassrum och fick "nollor" ritade i pannan och min lugg knöts ihop till en tofs, innan vi beordrades till ett annat klassrum. Där fick vi ta av oss ena skon och var och en fick två lappar med ett nummer på. Den ena nummerlappen skulle läggas i den avtagna skon och så slussades vi genom en liten dörr, där vi kom direkt ut på podiet, med en applåderande publik av övriga elever och lärarna i salongen. Alla de avtagna skorna blev lagda i en hög på golvet och vi fick sätta oss på en stolsrad på scenen. Vi fick inte sitta så länge, innan en härresande gestalt kom in och beordrade oss att stå upp, hålla upp högra handen och svära en förestavad ed:

- Lova att niga för alla lärare! – Lova att aldrig aga övningsskolans elever (-så att någon ser det!)
- Lova att aldrig duscha efter gymnastiken! Osv osv...

Nu fick vi sätta oss igen, och vänta på de verkliga proven. Skorna plockades fram en eller flera i taget, och när man kände igen sin sko och sitt nummer, fick man gå fram och hämta den och samtidigt få ett högt beskrivet uppdrag. Jag hade nummer 17 i min sko, och det dröjde rätt länge innan den kom fram. Jag satt som på nålar och fick lyssna till alla tidigare uppdrag, som:

- Två fick i uppdrag att laga en sockerkaka med ingredienser som fanns i en påse, men det fanns inget recept.
- Fyra fick plakat på sig och order att gå ner på stan och sälja 25-öringar för 10 öre styck och sen komma tillbaka och berätta hur det gått. Mm.mm

Till slut blev det min och en annan flickas tur att få kvällens mest speciella uppdrag. Enligt mig alltså. Vi fick varsitt metspö och i uppgift att sätta oss med dem vid en avloppsbrunn utanför Domus i staden och meta där. En halvtimme skulle vi sitta och sen komma tillbaka och berätta på scenen, vad folk hade sagt och vad som hade hänt.

Ja, nog fick vi kommentarer alltid, när vi satt där och drog upp och ner med våra spön i avloppsbrunnen vid Landskronaströget. Folksamlingen blev rätt stor. Nära att det blev trafikstockning. En polisbil stannade och vi sa att vi hade glömt fiskekortet!

En dansk jeppe, som kanske trodde att vi satt där på fullt allvar, sa att vi drog för fort och hjälpte oss till rätta. Mycket vänligt!

Ja halvtimmen gick och vi skulle tillbaka och berätta. Jag lyckades hitta en tomflaska, som jag satte som fångst på min metrev. En skock ungar följde efter oss och frågade:

- Vad har ni fått för napp? - Torsk! sa jag och visade upp flaskan – Är det där en torsk? – Ja, det ser du väl att det är? – Äh, du måste ha druckit för mycket!

Vi stegade in i aulan och upp på podiet sjungande "När storfiskarn talar om..." (Thore Skogman om nån minns) och satte oss som skräddare på podiekanten, med revarna hängande som i vatten utanför kanten och så berättade vi om allt vi varit med om. Jublet, skratten och applåderorna var enorma. Sen vi gjort vårt, var det någon som sa:

- Det var en bra historia ni satt ihop!

Historia va? När alltihop var fullständigt sant! Ja, kul var det i alla fall. Toppenkul! Och jag hade befast min roll som "den lilla roliga".

Barndomsminne

Karin Wilson
Ängelholmsgruppen

Det är vinter, det är en mörk kväll och det är kallt, jag är fem år gammal och ska fylla sex till hösten.

Jag vet inte riktigt, var vi har hamnat. Vi (mamma, mormor, min storasyster och jag) har varit på flykt undan kriget och ryssarna i två månader. Egentligen har vi varit på flykt mycket längre och bott på rätt många ställen sen vi gav oss iväg från Berlin. Någon gång innan vi kom hit har jag också legat på sjukhus. Det hade visst blivit något fel på mina ben under flykten och läkarna sa någonting om att de kanske måste amputera (vad det nu är). Men jag har benen kvar.

Vi kom hit i går kväll. Vi bor hos ett bondpar och deras son. Jag förstår inte deras dialekt. Allting känns främmande och jag tror inte att de tycker om oss. Vi fick lite mat och kläder som någon hade skänkt.

Vi har inkvarterats i ett rum som nog inte har bebotts på många år. Det känns fuktigt och luktar unket. Färgen har flagnat från väggarna och golvet har delvis ruttnat. I rummet finns ett bord och en väggfast bänk. Längs väggen lutar två stora madrasser som är fyllda med halm. I hörnan finns en vedspis som inte har använts på länge. Över bordet hänger en glödlampa. Lampan går inte att tända. Strömmen är avstängd, man måste spara el under kriget. Jag är trött, hungrig, fryser och benen värker. Jag har fått röda prickar på kroppen som kliar. Mormor säger att det är loppbett. Kläderna jag har på mig är alldeles för stora och dessutom pojkläder.

Mamma och mormor har äntligen lyckats att få fyr i den motsträviga spisen. Plötsligt sprider sig lite värme i rummet. Mormor har trollat fram ett stearinljus och skramlar med någonting vid spisen. Blir det kanske någonting att äta? Jag tror att mormor har fått några potatisar. Mamma drar fram en av madrasserna till värmen och min syster och jag kurar ihop oss i hennes famn under hennes stora, lurviga kappa och mamma berättar en saga för oss. En saga som vi älskar och har hört många gånger förut. Och den sagan handlar inte om krig och svält och kyla. I den berättelsen finns det ljus och värme.

Den svarta dagen

Corina Machuca

Lundagruppen

- "Cory! Cory"! Plötsligt väcks jag av ett ihärdigt knackande och min mors, vanligtvis lugna, röst. Som nu oroligt ropar på mig. Så fort jag öppnar ögonen vänder jag mig genast mot min lilla flicka. Och noterar att hon fortfarande sover lugnt i sin lilla spjålsäng bredvid. Snabbt tittar jag på Alfonso. Och ser att han andas lugnt och sover djupt på sin sida av sängen.

Det knackar till på dörren igen, och jag kastar mig ner från sängen. Jag stänger försiktigt dörren till sovrummet och börjar gå mot ytterdörren.

Det är redan morgon ute, och dagsljuset tränger in genom fönsterspringorna. Jag tar mig fram till sovrumsdörren utan att tända lampan. Golvet känns kallt under mina fotsulor, och jag huttrar till där jag går barfota i bara nattlinne.

När jag går förbi matsalen känner jag lukten av cigaretter och kaffe och ser att kaffekopparna fortfarande står kvar på bordet från igår kväll. Jag kan inte låta bli att känna en aning irritation över att Alfonso inte plockade undan som han lovat. Minnena från föregående kväll rullar snabbt förbi i mitt huvud.

Jag hade stängt av spisplattan och tagit fram kaffekopparna. Jag bar dem till den lilla matsalen intill och ställde dem på bordet. Sedan hämtade jag kitteln, snabbkaffet, tepåsar och sockret och ställde fram allting tillsammans med mammas nybakade bullar, smöret och burken med kondenserad mjölk.

Alejandro hade redan kommit och satt vid bordet, djupt försjunken i att förbereda agendan för kvällens möte. Jag funderade över hur vi alla skulle få plats i vår extremt lilla matsal. Snart fylldes alla platser av välkända ansikten som pratade i munnen på varandra, men tystnaden lade sig när Alejandro började tala:

- "Vänner, det är viktigt att vi är eniga och att vi anstränger oss så att så många som möjligt kommer med. Vi måste bli klara med att röja undan och städa så att det ser fint ut på söndag när sjukstugan invigs," påpekade han.

- "Cory, hur går det med de kulturella inslagen förresten?"

Han vände sig till mig, och jag redogjorde i detalj hur ungdomarnas framträdande skulle se ut på söndag.

Knackningarna på dörren hörs hårdare nu. En krypande oro börjar ta tag i mig, och det täpper till i bröstet. Jag får svårt att andas och skyndar mig mot dörren.

Sekunderna innan jag når fram känns fruktansvärt långa, som om tiden står stilla. Spridda leksaker ligger på golvet, och jag måste sicksacka mig fram för att inte trampa på dem.

När jag öppnar dörren står min mamma där. Hon ser ovanligt blek och skakig ut. Hon kastar sig över mig, omfamnar mig hårt och gråter otröstligt. Hela hennes kropp darrar, och jag förstår att något stort och hemskt måste ha hänt.

- "Det har varit militärkupp! Alejandro... och flera andra... de tog dem i natt!"

Jag står förstummad och tappar fullständigt kontrollen över min kropp. Det känns som om jag ska svimma vilken minut som helst.

Min mamma och jag står kvar och omfamnar varandra länge. Det känns som att all min trygghet vilar i hennes famn. Då hörs ett dånande ljud som blir starkare och starkare för varje sekund.

Som i en mardröm swishar flera stridsflygplan förbi ovanför oss. Vi hinner knappt reagera innan en dundrande explosion hörs när regeringspalatset La Moneda bombas. Trots vårsolen blir allt svart.

Projektet Senior Storytelling finansierades av

